

a "őretoi" helyőrség

IRODALMI-KULTURÁLIS LAP

"
Ahogy kéményseprő
arcát
belepi a munkakorom,
ráncaimmal vívja
harcát
meggyámbászott
öregkorom."
"

2021. május • IV. évfolyam, 5. (35.) szám

• megjelenik négyhetente

5

Szárhegyi
művésztelep

9

Péter Beáta
Csíksomlyó-dramája

10

Mandics György:
Covid-kórház

13

Nagyvarjasi
és kisiratosi
társzavak

A Brassói Lapok, Háromszék,
Krónika, Nyugati Jelen,
Székely Hírmondó
és Székelyhon melléklete

Kastélyudvar (2007)

Lapszámunkat a szárhegyi művésztelepén készült fotókkal illusztráltuk

örökvers

Radnóti Miklós

Szemem meredten borba meredt

s a serlegből kikelt a Nő
és szédítő vad táncot lejtett...
mint egy huri, valami frivol
Isten által a mennyországól
véletlen ittfelgett...
És szédítő vad táncot lejtett...
a könnyen dülő serleg szélén
ringatózott párázó teste...
az őrzítő balettet rejtve,
vérző vágyakat oltott belém...

A könnyen dülő serleg szélén
megcsúszott egy éles ritmuson
és sikoltva kidőlt a pohár,
mint kocsmái részeg tivornyán
s a bor szertefolyt az abroszon...

1926–1927

látószög

Vajda Anna Noémi

A TÁJ SZAVA-BORSA

Egyszer csak felbukkannak a szavak. Még akkor sem idegen, ha ismeretlen, eddig nem hallott szavak. Magyar szavak. Más tájegység szavai. Az Alföld szavai. Lakhelyem, Kisiratos szavai.

A tájszó olyan, mint a tájház. Halott. Vagy élő. Azon múlik, aki elhagyja vagy nem hagyja el. Az sem értékeli ezt, aki beleszületett, és tanítójává lett nyelvének. Otthon konyhanyelvként ö-z-i – az iskolában kijavítja. S amit kijavít a fölött, az a gyermeknek hiba, szégyen, amit legjobban, ha elfelejt.

Ennek a napról napra való felejtésnek vagyok szemlélője, tanúja,

jegyzője. Nem a hiányállapot – a fogyás rögzítője. Menteni a menthetőt. Aláönteni a vályognak. Hogy ne omoljon, roskadjon le az, ami még van. Állagmegőrzés. Legalább. Legalább emlékeink maradjanak arról, ami egykor volt. Ami van még. Félreeső helyek még használható, már alig használt szavai. Kacatszavak. Egyeseknek. Időpocskelés. Minek-szavak. Kinek-minek. Kinek ez. Kinek az.

Mert van, akinek kulcs-szavak. Hallásukra bejárást nyer a régmúlt gyermekkor elfelejtett zugaiba. Egymásba nyíló szavak.

Rég nem élő emberekre, el-

mosódott arcokra, történetekre, újabb és újabb halott szóra nyitnak rá ezek a szavak. Anyanyelvem fehér foltjai. Hallatára a Nagyfalva pora fölött meglátom a vörös-rózsaszín-türkiz-okker naplementét is.

A falu pora bosszant, sara még inkább. Tájnnyelve soha. Szókincs. A tájszó (is) kincs. Felfedi az ott élők gondolkodásmódját, magába szív és továbbörökíti egy-egy anekdotát. Nem kihálóban van – változik. Állandó forrásban van, mint a kollektív tudattalan.

És úgy dobja felszínre teremtett szavait, mint különös képeit az álom.

ÁMBEREK A HOLDON

Kozma Attila

Bevezető

Igen, megtörtént. Nem is olyan rég. Észrevettük, hogy léteznek. A Hold körül nézelődtek. Mielőtt elfoglalják, nekünk kell elfoglalni. Az *Ignoramus* űrhajó legénységét vendégmunkásokból toborozták, olyanokból, akiknek nagy szükségük volt a pénzre, vagy kalandra vágytak. Az *Ignoramus* Hold körüli pályára állt, és naponta működtetett járatokat az épülő bázisokra. Kőművesek, szorgalmas uborkaszedők, köztük ének- és gitároktatók, elbocsátott konfekciógyári munkások építették az emberiség új vívmányait: generátorokat, tartályokat, bioszférának nevezett szűk bungalókat. Szükségből, félelemből, bizonyításvágyból.

A politikusok aggódva képviselték a civilizációt, és a képernyőkről figyelték az eseményeket. Az első nagy léptékű úrpítkezésre és „térhódításra” alig akadt ember a világ nyugati országaiból. A munkakerülők veszélyesnek gondolták, a munkanélküliek inkább nemet mondtak a pénzre, rengeteg vallási felekezet pedig a híveknek egyenesen megtiltotta Isten világának bolygatását. Még a kínaiak is alig voltak hajlandók megválni a világ óceánjáróin konténerekbe zsúfolt munkások egy részétől. Kelet-Európa elkeseredett füsstréningesei¹ szálltak harcba az emberiséget fenyegető idegenekkel. „Hát ott vótak. Mentünk mü es!”

Első telefonhívás

– Szerussz, hejj, fenn vagytok-e mán a Holdon?

– Fenn, ámber, fenn!

– Hol, te? Met a tápcsövön nem látunk!

– A másik ódalán vagyunk, te! Azétt nem lácc!

– A tussó innensón?

– Nem, ámber, há mondom, hogy a tussón!

– Teljesen a tussón?

– Igen. A tussó inensón srég-vizavi.

– Áhá. Akkor azétt nem látunk.

– Azé. Nem látunk mü se.

Hétköznapiak

Azt mondja nekem egyik reggel a csemete, hogy én ki kell menjek űrsétára. Mondom neki, hova? Sétálni? Ejsze elmentek otthonról, hejj! Menjél ki te a hidegbe, a vákuumba! Tod-e, milyen büdösek azok, amikor visszajönnek odakintről? Olyan, mint amikor az istállóba valakinek belébüdösödik a lába a gumicsizmába, s még egy flakon benzint es rejaönt. Na, ilyen a szaga az űrnek! Eszt persze nem tanítsák. Menjenek ki az egyetemet végzettek!

Azt mondja, nagyon szépen megkér, menjek ki, mert a robotnak a karját revíziózni kell, s nekem megvan az atesztátom² az atomvágógéphez. Mondom, ha erről van szó, akkor megyek, de te engemet csak úgy sétálni ne küldj! A szkafandert se veszem fel, mert én másnak a láb s szájszagát nem szagolom! Azt mondja, jól van, Józsika, csak menjen ki, s csinálja meg, mert hanem mü robotkar nélkül meg vagyunk baszva itt az űr közepin.

Hallod-e, én még a kesztyűt se húztam fel, mert azzal nem érzed a vágógépet! Egyedül a báránbőr lajbit a hátamra, és azzal erejsszed! Éppen a csinturámmal³ hejja karabineresztem magamat az űrhajóhoz, de asztot es csak azért, hogy a protekció muncsitól⁴ nehogy megeresszenek. Az atomvágógép, hallod-e, olyant vág, hogy az ujjodot végighúzod a vágásnál, s nem ér-

zed, olyan sima! Valami olyan egy mocsk sugárral manevrál, hogy az elektronokot kikerüli. De te ilyen szinten ezekhez nem kell ércsél, mert a gép ekrányán⁵ mutassa, mikor mész ki pirosba. S ennyi! De az atesztát kell, met ha, teszem azt, tégedet odatesznek, hogy vágj, jó, hogy vágysz, me vágysz, de az es meglehet, hogy az elektronoknál

tekciósön! Egyegyegy taknyost, érted-e! Aszongya nekem az eváluáre fizioldzszikon¹⁰: nem engedem magát többet űrsétára, met magának alacson a vérnyomása, s az sztrikt oprit¹¹! Met maga ha a szkafanderbe beléajul odaki vagy visszafelé, a dekompressziónál engem vesznek elé. Mondom neki, te hülyét akarsz-e csinálni belőlem a többiek előtt?

De ez engemet mán nem érdekel, met én minnyá-minnyá menyek haza!

Ájj meg, met az asszon hív.

Második telefonhívás

– Mikor jösztok haza? Hogy-hogy nem tudjátok? Igen, mert a fiadnak es megtiltottad, hogy elmondja! Akkor mikor jösz-

Szárhegyi művésztelep - a kolostor ebédlője fontos tanácskozások helyszíne volt

elbaszod, s akkor azokat visszapattintani a helyükre mán nem lehet. Az elektronok ha egyszer szétgurultak, nem lehet őket esszeszedni. Tod-e te, milyen kicsikék azok, hejj?!

Aztán a návárol⁶ letettek a hódra, a csentrálákhöz⁷ karbantartónak s mindenféleképpen, cserélni a garnitúrákat⁸, megönten a betonsápát⁹, lefiksálni, ejesmi. S ez nem elég, de ide tettek egy fiatal orvast es pro-

Én így, érted-e! Milyen vérnyomás alacsony?! Hát mondom, engemet kölyökkoromban, még 96-ba egyszer úgy felmérgettek, met visszaütni nem tuttam, hogy az a VÉRNYOMÁS ALACSONY NEM LEHET!!!! TEE-EEE!!!! De csak űzte tovább az eszit, hogy márpedig alacsony. Mondom neki, hát mi van, te?! Te csinálod itten nekünk a regulát? Fejbe csaplak, úgy szétesel, hogy a Jóisten es elé kell vegye a manuál de insztrukciunt, hogy újra össze tudjon rakni! S utána a ghid de utilizárét¹², hogy bé es tudjon indítani! Hát mi van, te, lassan mü kell tőled féjjünk?

S így aztán lekerültem. Osz-tán odale es volt egy mocsk főnök, érted-e, aki a diurnákot¹³, az indemnizációt¹⁴ s a kotizációt¹⁵ nem fizette ki rendesen, mert azt mondja, hogy nem 30–31 nap után jár a fizetés mellé a szpor¹⁶, mint odale a földön, met a holdhónap csak 28 nap. S ő legálba csak így tud fizetni! Érted-e! Minden hónap után 2–3 napot nem fizetett. Biztos zsebre tette! No, mondom, ájjmeg mocsk vankujj, me te ha így, én es így! Mikor azokat az elektromos generátorokot le kellett fiksálni, én belé igyent a plákába¹⁷, a csavarozást úgy megmocskoltam, hogy az a generátor, mikor béindicscsák, magát a betontól kitépi, s az épületet úgy esszeduvasza, mint Zsiga Zsuzsi malaca!

tök?! Igen, igen, nem lehet tudni... Milyen felsőlégköri anomáliák, te?! Mit-óóóó?!

Megionizállak én tégedet, ne félj! Me biztos került ott neked valaki, azétt nem tudod! Me tudom én! Te ne beszélj így velem, esztet tudod mondani, de az igazat nem tudod megmondani! Itt hagytál a félbolond anyáddal, a nagy pénzt belévertem a házadba, s most te lelépsz?! Itt hagytál engemet az adósságba, teee! Csak gyere haza, met el leszél hajtvá! Te es, s a fiad es! Mert a ház négy sorkába tüzet rakok, s a közepibe magamot felakasztom! Mert tü aztot a pénzt nem fogjátok élvezni, mikor hazajösztok, ne féjj! No ájj-sza meg, hejj! Haza ne merjetekek jönniiiiiii!!!

1 susogós melegítősei (erdélyi tájszó)

2 igazolás (román)

3 övemmel (román)

4 munkavédelemtől (román)

5 képernyőjén (román)

6 hajóról (román)

7 hőközpontokhoz (román)

8 tömítéseket (román)

9 aljzatbetont (román)

10 egészségügyi felmérésen (román)

11 szigorúan tilos (román)

12 használati utasítást (román)

13 napidíjakat (román)

14 költségtérítést (román)

15 tagdíjat (román)

16 fizetési pótlék (román)

17 lemezbe (román)

vers

Kovács Újszászy Péter

Nappali szoba őzkoponyákkal

Félelem bujkál
az üres szemgödörben.
Őzbaksirató.

Az ingaóra minden délután ver.
Emlékezni tanulnak az agancsok,
szorongás rakódik a koponyákra.

Az orrnyílások lélegeztek tavaly,
fel-felidézük a zuhanásokat:
mellkasba fúródik az idegen fém,
és ólom lesz az őzbak izomzata.

Tizenöt rúgás.
Lázás tőzegpaplanon
frissen hűlt tetem.

Sirály

Átforrósdnak a kikötő kövei,
senki sem hoz tálat a vérnek.
Érzi az ütéseket, a tenger illatát.
Szárnyai útra kész vitorlák,
a koponya szétronsolt hajótest.
A fölötte repkedők sikolyát hallgatva
méregzöld tekintete elhomályosodik.

Magadból semmit

Úsznék melletted, ahogy a delfinborjak kísérik anyjukat.
Ha nem siklasz a közelemben,
az óceán magányos akvárium.
Taníts meg elkerülni az embert!

AZ AJTÓ MÁSIK OLDALÁN (RÉSZLETEK)

Gerencsér Anna

Apró titkok

Tizenöt éves voltam, mikor megtudtam, hogy anyámnak második neve is van. Endarietta. Nem hibáztattam, amiért titkolta – ha engem sújtott volna az a balszerencse, hogy Endariettának neveznek, valószínűleg ünnepélyes szertartás keretében elégetem a születési anyakönyvi kivonatokat és az összes hivatalos iratot, aztán szenteltvizet locsolok a hamvakra, sóval hintem be a tűzhelyet, és a továbbiakban letagadom, hogy ilyen név egyáltalán létezik.

Endarietta néiről, akitől anyám a nevet örökölte, csak egy képet láttam: haját szigorú kontyba fogta, fekete ingén féltényérnyi bross pompázott, száját pedig mogorva parabolává görbítette az elégedetlenség. Anyám szerint az ostrom alatt megölt egy orosz katonát – betörte a fejét a csúf ezüstkancsóval, ami a tálalón állt –, de erről nem volt szokás beszélni, mert mindenkit kínosan érintett a gondolat, hogy egy úri nő ilyesmit tehet. Nem hiszem, hogy ez különös lett volna: minden családnak megvannak a kínos kis titkai, melyekről senki nem beszél.

Csupa apróság. Nem sokkal azután mondta el nagyanyám az unokahúga történetét – úgy maradt, mondták akkoriban –, és hogy a fiú végül nem vette el, de az öccse, akit én csak Gyuri bácsinak ismerem, igen. Persze erről nem beszélünk... Mi értelme lenne felhánytorgatni azokat a régi dolgokat?

Édesanyámnak is volt egy unokanővére, akiről a család régen hallgatott, s akiről felnőtként tudtam meg, hogy tíz évet töltött börtönben, mert meggyilkolta a férjét és a kisfiát. Véletlenül bukkantam rá egy régi újságcikkben, s láttam, hogy igazán rosszul érintette, amikor rákérdeztem. Visszatértem az újságcikkhez: nem akartam a vérben ázó szőnyeg és a homályos nappali fekete-fehérben is baljós képeivel zaklatni. Egyébként sem tehet róla – senki sem tehet róla, milyenek a rokonai, nem igaz? Különösen az ősök.

A gyerekeket még lehet nevelni, de mit tehet az ember az ősökkel azon kívül, hogy hallgat róluk?

Én azonban figyelek, bár kérdezni nem merek. Hallom az elszuttogott szavakat, az elharapott félmondatokat. Tudok Alána néiről is, akit lógva találtak a saját padlásán. *Őt magát*, ha valaki épp tudni akarja.

Három héttel ezelőtt hallottam Márton atya ügyéről is, bár ő csak másod-unokatestvér, és azt anyám is csak akkor tudta meg. Rémesen megviselte: mert mindenki bűnös, de hogy gyerekeket is, erre már tényleg gondolni sem jó. Csúf történet, de hiába, még a legjobb családokban is előfordulhat.

Beszélni persze nem beszélünk róla: ez nem szalonképes téma, tehát nem emlegetjük. Vannak ilyenek.

A múlt héten, mikor kinyitottam a régi szekrényt a második emeleti gardróbban, egy csontvázat találtam. Női csontváznak tűnt: a kis koponya, a kerek szemüreges s a bordák közé akadt vékony aranylánc nőt sugalltak, s még ebben az állapotában is volt benne valami bájos szelidség. Az egyetlen szépséghibája a fogsora: két fogát is fémkorona csúfítja el.

Még nem szóltam róla senkinek. Évának hívom, és alkalmanként, ha úgy érzem, nem tudok magamban tartani valamit, beszélek is hozzá.

Néha még válaszol is. Régi titkokról suttog poros hangján, hosszú évek óta halott emberek tetteiről, és azt mondja, én sem vagyok más.

Biztos vagyok benne, hogy téved.

A krakkói sárkánycsontok

A sárkánycsontok a waweli székesegyház kapuja mellett lógtak, s amióta Pawel eléggé nagy lett, hogy egyedül járka a városban, gyakran felkereste őket. A csontokat rendszerint turisták lelkes hada fényképezte, Pawel pedig alkalmanként a csoportokhoz csapódott, és meghallgatta az idegenvezetők meséjét arról, hogyan csalta csapdába a sárkányt Skuba Dra-

tewka egy kénnel és szurokkal megtömött birkabőrrel.

Egy nap azonban egy pattanásos, tüsi-hajú fiú rémisztő kérdést tett fel:

– Milyen csontok azok igazából?

– Természetesen a sárkány csontjai! Ne hidd el, ha bármi mást hallasz.

Az idegenvezető azonban a sündisznó-fejűre kacsintott, miközben ezt mondta, s ezzel elültette Pawel lelkében a gyanakvás magjait.

– Milyen csontok igazából a waweli sárkánycsontok? – kérdezte aznap vacsora közben a szüleitől.

– Sárkánycsontok – felelte az apja. – Mi más?

– Ne tömd mindenféle mesével a gyerek fejét, elég nagy már. – Pawel anyja mártást kanalazott a fia pirogjaiba, és megsimogatta a vállát. – Egy bálnaborda és egy mamut lábszárcsontja.

Pawel aznap alig aludt valamit. Ha lehuntya a szemét, hatalmas csontok kezdtek forogni körülötte, és durva szemcséjű porrá omlottak, amikor próbálta őket megérinteni.

Másnap az iskolában odasomfordált Ratajczyk úrhoz, a felsős történelemtanárhoz, akit egész Krakko legbölcsebb emberének tartott, és előadta az aggodalmait. Ratajczyk úr a történelmi hitelesség híve volt, de vajszívű férfiú, s miután meglátta a Pawel szemében égő őszinte kétségbeesést, az arany középut mellett döntött.

– Nem tudhatjuk biztosra, mert még nem vetették alá a csontokat tudományos vizsgálatnak. Lehet, hogy dinoszauruszcsontok.

Ratajczyk úr úgy okoskodott, hogy – szemben a sárkányokkal – a dinoszauruszok legalább igaziak, ráadásul a csontok között valóban akadnak igen régiek is, és bár feltételezett koruk, a pleisztocén még igen messze van a mezozoikumtól, így talán sikerülhet a fiú érdeklődését a tündérmesék felől a történelem kézzelfoghatóbb anyaga felé terelni. Pawel láthatóan vidáman és új lendületet nyerve távozott, Ratajczyk úr pedig elégedetten állapított

ta meg, hogy valóban nagyszerűen ért a gyermekek lélektanához.

Pawel lelkesedése abból fakadt, hogy tudomása szerint a dinoszauruszok, ahogy a sárkányok is, hatalmas hullók voltak. A különbséget a szárnyak és a tűzőkádás jelentette, mivel azonban ennek a sárkánynak csak egy-két csontját találták meg, nem csoda, ha még egy ilyen bölcs ember is, mint Ratajczyk úr, dinoszaurusznak véli. Bárki összetéveszthetné őket! Persze ha valaki megtalálná a sárkány szárnyának a csontjait is, egészen más lenne a helyzet.

Pawel máris tudta, hogy ez a nemes feladat rá vár. Természetesen tudta, hogy nem lesz könnyű dolga: okos gyerek volt, és érezte, hogy ez a régészeket, történészeket és biológusokat is meghátrálásra kényszerítő feladat valószínűleg meghaladja gyermeki erejét. A küldetés feladásának gondolata azonban fel sem merült benne, s úgy vélte, ha szorgalmasan nekilát, talán kicsit lassabban, mint egy felnőtt, de épp olyan határozottan haladhat célja felé. Végül is azt mondják, Mozart kétévesen már zongorázott – miért ne kezdhetné egy jövőző nagy sárkánytudós már első osztályos korában megalapozni élete főművét?

Nagyjából két és fél évvel később Pawel a kilencedik születésnapját ünnepelte. Éppen nekilátott a kék papír kibontásának, melybe édesapja az ajándékát csomagolta, mikor valaki hangosan kopogtatott.

Pawel anyja nyitott ajtót, és bevezette a szobába a látogatókat: két mogorva férfit. Hamarosan kiderült, hogy az urak Bakowski és Jaglowski rendőrfelügyelők, és aziránt szeretnének érdeklődni, hogyan került Pawel egyik iskolai füzeté és az apja ásója néhány csokoládépapír társaságában abba a lyukba, melyet valaki a folyópart Dębni kerületbe eső részén, a Sárkánybarlanggal és a tüzet okádó sárkányszoborral szemben ástott, s ami az előzetes vizsgálatok szerint hosszú alagútban folytatódik, melynek egy órával azelőtti beomlása következtében egy egész házsor megrült el a Visztula zavaros vizében.

AZ AJTÓ MÁSIK OLDALÁN: TEHETSÉG

Gyűjtsünk csokorba tizenhét érdekfeszítő írást – elbeszélést, novellát –, találjunk ki egy viszonylag hangzatos címet, jelentessük meg ízléses könyvben, amely kiállja az idő (keményítáblás) próbáját. Mi kell még a sikerhez? – semmi, mondhatja egy laikus. Nono, azért szükségeltetik hozzá Gerencsér Anna tehetsége is.

Nem ritka, hogy egy író izgalmas első kötetet tesz le az asztalra (bár egyik, már nem élő *mentorom* gyakran felsóhajtott, hogy az első kötet olyan hiba, amelyet minden szerzőnek el kell követnie), az *érett írás* viszont ritkaságszámba megy esetükben. Gerencsér Anna prózakötete, *Az ajtó másik oldalán* olyan fokú érettségről tesz tanúságot, amely befutott írónak is becsületére válna.

Kezdjük azzal, hogy a szerző rendkívül magabiztosan, határozottan bánik a nyelvvel, tudja, miként és mit írjon meg, szinte azonnal feltűnik olvasottsága, ráadásul – ami egyre ritkább manapság – dokumentálódik

is. Remek példa erre *Az örök-kévalóság fekete gránitszeme* elbeszélése, amely egy szürke gránitból faragott szfinx történetét meséli el. Gerencsér Anna valósággal kézen fogja olvasóját, úgy vezeti végig az ókori Egyiptom történetén, ér el napjainkba olyan módon, hogy az olvasó mélységes részvétet érez a megismerésért szobor iránt.

Folytassuk azzal, hogy a szerző képzelete valósággal szárnyal, a már említett ókori Egyiptomtól a jelenig kalauzolja az olvasót, miközben – egyebek közt – labirintusokban (*Útvesztő*), bibliai (*A gyógyítás anyaga*), horrorisztikus (*A macskás hölgy balladája*),

kisérteties (*Az ajtó másik oldalán*) stb. történetekben részesíti. Meglehetősen sok kezdő író valójában ugyanazt a történetet írja, variálja, ám szerzőnk nem esik ebbe a hibába. Ezek a történetek önmagukban megállnak a lábukon, nem keresik az összefonódást a kötet többi részével.

A szerzőnek erős kiegészítése van a fantasy műfaja iránt, amivel semmi baj nincs, hiszen születtem már abban is óriási művek (gondoljunk csak *A Gyűrűk Urára*), érzésem szerint mégis nagy veszteség érné a szigorúbb értelemben vett szépirodalmat, ha a szerző netán végleg a fantasy mellett kötne ki. Gerencsér Annának ugyanis ritkaságszámba menő képessége van a miniatűr történetek megírására (*Apró titkok*, *Angyalcsinálók*). Márpedig úgy írni apró, csattanós történeteket, hogy azok ne menjenek közhelyszámba, az egyik legnehe-

zebb feladat az irodalomban: éles szem, tömör írásmód szükségeltetik hozzá. Ha ezeket a *tulajdon-*

ségokat netán egy szépirodalmi regény formájában fogja kamatoztatni az író, minden adott ahhoz, hogy remekművet alkosson.

Miklóssi Szabó István

Gerencsér Anna személyében olyan szerző érkezett a magyar irodalomba, akire érdemes odafigyelni. Kevesen képesek ilyen mondatok írására: „*Kezdetben formátlan kőtömbként hevert a domboldalban, csupán kicsi skorpiók kerestek menedéket alatta a nap könnyörtelen izzása elől, de egy reggel véső harapott durva felszínébe, s a kőből apránként kibontakozott az izmos váll, a sovány horpasz, a gerinc lágy íve. A szemcsés gránitot selymesre csiszolta egy pár kerges kéz, az alaktalan kőből kimetszette az áll és az orr finom vonásait, s egy délután, mikor a nap már ereszkedni kezdett a nagy sivatag felé, a szfinx először nyitotta ki szemét.*”

Gerencsér Anna: *Az ajtó másik oldalán. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2020*

bábszínház

„TÚL SOK MŰVÉSZ AKAR MINDENÁRON SOKKOLNI”

– beszélgetés Juhász István Géza bábszínésszel –

Gyermekkorában legtöbbször a bábok voltak a játszótársai, beszéltette őket, párbeszédet talált ki nekik. Mára a bábszínházat hagyományokra építő, totális színházként képzelel el.

– *Hogyan kezdődött a kapcsolatod a bábszínházzal?*

– Négy-öt éves lehettem, amikor nagymamám először varrt nekem bábokat. Aztán én is csináltam egyet zokniból, és egy marionettbábút dugókból. Úgy tízéves koromtól egy jó évtizedig a zenéé lett a főszerep. Majd jött a mai egyensúly, amikor mindkettő egyformán fontos.

– *Aztán megtalálta a Puck Bábszínházat, ahová versenyvizsgával jutottál be. Ott volt-e kitől szakmát tanulnod?*

– Volt, az elején a „nagy öregek” szinte mind ott voltak még. De küldtek „fejtágítókra”, továbbképzésekre is.

– *Miért hagytad ott a biztonságot adó állami intézményt?*

– Az épületet 1995-től évekig tatarozták. Onnantól mi csak fizetésért jártunk be. Unalmas volt, hogy nem csinálunk szín-

te semmit. Aztán egyik próbán csúnyán összevesztem az igazgatóval, egy nyugdíj előtt álló hivatalnokkal, akit a minisztériumból helyeztek ki. A próbafolyamat megszokott része volt, hogy az utolsó próbákra bejöttek a bábosok gyerekei, unokái, hogy felmérjük a reakciókat. Bejött egy ilyen próbánkra az igazgató, és kiabálni kezdett, hogy gyermekeknek semmi keresnivalójuk a bábszínházban. Majdnem megvertem, a kollégák fogtak le. Évad végén, amikor bejelentette, hogy még nem megy nyugdíjba, beadtam a felmondásomat.

A szépnek vissza kell térnie a művészetbe

– *Több évtizedes gyakorlattal rendelkező, tájoló bábosként mit gondolsz, milyen a jó gyermekelőadás?*

– Egy kolléga mondta egyszer, hogy a jó gyermekelőadás olyan, hogy utána a takarítónő nyomdafestéket nem tűrő dolgokat mond, mert a gyerekek annyira élveztek az előadást, hogy nem kérezték ki a vécére...

A bábművészetben nincs „holtág”, a hagyományokat folytatni kell. Minden társulat, minden bábos megtalálhatja a saját kis hagyományszerkeztét, hozzáadhatja a saját meglátását, és ha a közönség vevő rá, hajrá, mehet.

A hirtelen „fejlődés”, ahogy azt minden művészetben láttuk a huszadik században, sok volt, túl gyors az embereknek. Mire megszoktak volna valamit, már rég kiment a divatból az utódja is. Túl sok művész mindenáron

sokkolni akart, kísérletezni, meg szembesíteni a közönséget a mindennapok ronda oldalával. Próbálna csak meg egy illatszerbolt sósavval hígított cápa-vizeletet forgalmazni, vagy egy élelmiszerbolt csupa rothadt, penészes, legyektől nyüzsgő termékét. A szépségnek vissza kell térnie a művészetbe.

– *Hogy látod az erdélyi szabadúszó színészek helyzetét? Nincs érdekvédelmük, támogatási rendszerük, mint más civilizált országban.*

– Egy érdekvédelmi szervezet kialakítására történt már kísérlet, túl sok évvel ezelőtt, de aztán olyan csend lett körülötte, hogy nem tudom eldönteni, megszűnt-e vagy titkos társasággá alakult.

Zorkóczy Zenóbia

Amúgy más szabadúszókkal szépen megfértünk egymás mellett, néha segítettünk egymásnak; még arra is volt példa, hogy elmentem a „konkurenciával” turnézni mint zenész vagy éppen kellekes.

– *Hajós János kollégáddal van hét közös, szinte bármikor játszható előadásotok. Hogy látod, mi ezeknek a jellemzője?*

– Valahol félúton vagyunk a bábszínház és a totális színház között. A közös előadásokban ketten játszunk minden szerepet, mi díszletezünk, mi muzsikálunk; ha kell, ketten három szövegszóval énekelünk. A meséinkben általában János a főhős, én vagyok az összes sárkány és majd’ mindenik király. Néha mindkét kezemen bábú van, és a jobb kezem vitatkozik a ballal. A bábok, díszletek egy részét mi készítettük, egy részét szakemberek. A mesék eredetiek, de többnyire népi alapokra épülnek, tehát különleges előképzettség és felkészülés nélkül élvezhetők, érthetők. Célközönségünk főleg az óvodás-kisiskolás korosztály, de a felnőtteket sem hagyjuk unatkozni.

– *A Covid után lesz-e újra-kezdés?*

– Folytatjuk, ahol abbahagytuk. Több mint két évtizede működik a Sétáló Bábszínház, több helyen ismernek minket, mint amennyit egy évadban kényelmesen be tudunk járni. A gond inkább az, hogy mikor lesz az „akkor”, és hogy mi lesz addig.

JUHÁSZ ISTVÁN GÉZA (Kolozsvar, 1967) Tizennyolc évesen országos első díjat nyer klasszikus gitáron, ugyanabban az évben már a kolozsvári Állami Magyar Színházban muzsikál a Tompa Gábor által rendezett *Hamlet*-ben. 1988-ban részt vesz a Kolozsvári Zsebszínház újraindításában, a Vasas Klubban, majd ugyanitt rendez és zenél. 1990-ben versenyvizsgával bejut a Puck Bábszínházba. 1990 és 1995 között rendezést tanul. 1995 őszétől a kolozsvári Apáczai Csere János Középiskolában tanít, és bábcsoportot szervez. 1999-ben megalapítja Hajós János kollégájával a Sétáló Bábszínházat, amely ma is működik.

a szárhegyi művésztelep fotóarchívumából

Csoportkép a 2000-ben megszervezett író-tábor résztvevőivel

A lépcsőtől balra: Fodor Sándor, Hajdu Áron, Kozma Mária, Dávid Gyula,

Ágoston Vilmos, Vida Gábor, Tekei Erika, Balázs Imre József, Kányádi Sándor, Benkó Samu, Farkas Árpád, Tózsér József.

A lépcsőn: Ambrus Lajos, Gálfalvi György, Bálint Tibor.

A lépcsőtől jobbra: Ferenczes István, Lőrincz György, György Attila, Oláh István, Kaszai Péter,

Zöld Lajos, Ferencz Imre, Lövetei László, Sztarmári László,

Domokos Géza, Kántor Lajos, Egyed Péter, Bogdán László, Molnár Vilmos.

Ferencz Zoltán

SZÁRHEGYI MŰVÉSZTELEP A NAGYBÁNYAI SZELLEMISSÉG TÜKRÉBEN

Ha végigtekintünk a második világháború utáni erdélyi művésztelep-alapítási törekvések palettáján, szembejövő, hogy a mindenkor alapítók törekvése a köztük lévő együttgondolkodás és összhang által vezérelve minden esetben rátalált az ideális helyszínre. Innentől kezdve voltaképpen már a hely szelleme hívta meg az alapítókkal a művésztársakat.

Az ötödik nemzedék¹ és az Apolló-kör 1974-ben Stúdió néven merőben más alkotói eszmény jegyében szövetkezett, 1978-ban kialakulóban volt a marosvásárhelyi avantgárd fiatal generáció által létrehozott Marosvásárhelyi Műhely (MaMű), vagy Nagyváradon létrejött a 35-ös Műhely, tagjaik akcióval, koncepttel, happenninggel próbálkoztak.

Gyergyószárhegyen a nagybányai örökséget szerették volna visszaállítani, elvonulni az akkori hatalom által felügyelt létformától. Itt nagyon fontos megemlíteni, hogy az avantgárd csoportosulásokkal folyamatos kapcsolatot tartó Baász Imre mellett a kezdeti nagy elődök között találjuk a valamikori nagybányai művésztelep aktív résztvevőit, Ciupe Aurélt és Balla Józsefet, akik szintén az egykori Nagybánya iránti nosztalgia kapcsán jöttek Szárhegyre, magukkal hozva egy darabot a nagy elődök szellemiségéből. A szárhegyi környezet pedig megadta a lehetőséget, amelyből nemcsak az ők, de az ehhez a szellemiséghez közel álló művészek szín- és formavilága is táplálkozhatott.

Amikor 1973-ban Varró András szárhegyi plébános kezdeményezésére² megszületett egy művésztelep létrehozásának gondolata a Ferenc-rendi kolostorban, éppen Márton Áron püspök volt az, aki a kezdeményezést felkarolta. Ezek után Zöld Lajos szárhegyi újságíró szervező munkájának köszönhetően – a Buzău megyei Magurán működő szobrásztelep hatására – elindult a szervezés. A szervezőkre nagy hatással volt a zsögödi Nagy Imre, aki nemcsak azzal tűnt ki a nagy öregek közül, hogy Nagybányát, Budapestet és a nagyobb európai központokat bejárta egykor, hanem azzal is, hogy tudatosan vállalta a hazatepedést, az elvonulást. Ez a magatartásforma, valamint a nagybányai szellemiség rányomta bélyegét a szárhegyi Barátság művésztelep kezdeti szemléletmódjára.

A totális közösség

A táboralapítók és a szakmai irányvonalat nyújtó két nagy előd, Gaál András és Márton Árpád mellett olyan meghívottakat találunk még a résztvevők között, mint Maszelka János, Sövér Elek, Kusztos Endre, Drócsay Imre, Mircea Dumitrescu, Petrovits István, Benczédi Sándor, Kulcsár Béla, Balla József, Mátyás József, Barabás Éva, Adoc Gheorghe, Adoc

Manole Gabriela, valamint a csíki művészek nagy közösségének jó néhány tagja, akik totális, afféle gödöllői típusú közösségként illeszkedtek be a mind szűkebb térségre korlátozódó magyar szellemi életlehetőségek között³ itt, Székelyföldön. Gödöllői alatt itt nem az avantgárdot, hanem a hova- és az együvé tartozás érzését áhító fiatal és középgeneráció összetartását kell érteni, mely meg-

A táboralapító Zöld Lajos (Gyergyószárhegy, 1932 – Csíkszereda, 2014)

határozta és meghatározza ma is a periférián működő művészek szemléletmódját.

Továbbá a táj szelleme térben és időben a világ összes pontjáról hívatott és hívat meg képzőművészeket a tradicionális technikai műfajokat művelő alkotóktól kezdve a konceptuális műformákat kedvelőkig, akik általában helyi impulzusokból táplálkoznak, mely lehet konkrét szín- és formavilág, vagy akár egy szellemi élmény is.

Természetesen túl nagy az áthidalandó időszak ahhoz, hogy az egykori Nagybányával bármilyen módon is párhuzamba lehessen hozni a '70-es, '80-as években tevékenykedő aktív képzőművészeket, hacsak nem azt vesszük alapul, hogy a kezdeti időszakban részt vevő alkotóknak olyan mestereik voltak, mint Aba Novák Vilmos, Abodi Nagy Béla, Andrassy Zoltán, Barabás István, Benkhard Ágost, Bordi András, Burghardt Rezső, Camil Ressu, Corneliu Baba, Daday Gerő, Feszt László, Fritz Storck, Hincz Gyula, Teodor Harşia, Izsák Márton, Jean Cosmovici, Kádár Tibor, Kazár László, Kovács Zoltán, Krizsán János, Miklóssy Gábor, Mohy Sándor, Nagy Imre, Nicolae Popa, Nicolae Dărăscu, Otto Briese, Petre Abrudan, Piskolti Gábor, Réti István, Romulus Ladea, Szervátiusz Jenő, Szőnyi István és mások. A természet irán-

ti vonzalom már a szárhegyi tábor megalapítóinak hozzáállásában is felfedezhető volt, hisz ők azért vonultak ki a hétköznapokból, hogy a táj szépségén, a természet örökérvényűségén, a tradíciókon keresztül értsék és mutassák meg a világot. A tájképet mint műfajt magától értetődő módon választották kifejezési módjukként.

Az időközben felnőtt újabb generációk ma igen ambivalens módon viszonyulnak ehhez a kifejezési formához. Sokan egy retrográd kifejezőmód megtestesülését látják benne, mely nem alkalmas azon – főleg szociológiai jellegű – kérdésfelvetések megjelenítésére, melyek a legfiatalabb generációkat foglalkoztatják. Ugyanakkor az utóbbi években egyre inkább tudatosuló környezeti problémák okán a természet mint téma, úgy tűnik, újból a művészeti diskurzus részévé válik.

A tájkép és a belső táj

A kilencvenes évek második felében megjelentek Romániában a nemzetközi fesztiválok és a kortárs művészeti biennálék, amelyek néhány évvel ezelőtt, az új évszázad kezdetén továbbiakkal bővültek. Már nincsenek homogén blokkok, lezajlik a globalizáció, ami a nyugati művészetet is megváltoztatja. Itt fontos megemlítenünk a Távolságról érkező művészek látásmódját, ugyanis esetükben az válik vizsgálhatóvá, miként viszonyul ehhez a kifejezési módhoz egy olyan kultúrából érkező kortárs művész, akiben nem alakult ki az általunk ismert tájkép fogalma.

Márton Árpád

A tájképpel bizonyos analógiákat mutató keleti tusrajz szimbolikájában teljesen más eszközökkel dolgozik, ezért esetünkben nem használható a nyugati kultúrkörben megszokott dekódolási eszközrendszer. Egy afrikai művész esetében például, ahol semmilyen tájleírás eszköze nem kanonizálódott, érdekes, hogy formai megkötöttségek híján egy szubjektív szűrőn keresztül mi-

ként jelenik meg a belső táj az ábrázolt tájra vetítve.

Egyebek közt olyan munkák megszületésére adhat Szárhegy alkalmat, amelyek a szárhegyi gyűjteménnyel közös generációs ívet adhatnak ki, mely egy adott térség tükrében mutathatja meg a tájat ábrázoló képek narratívájának vagy ikonográfiájának változásait. Az okcidentális művészet is megváltozik, és sokkal érzékenyebben vesz fel minden újdonságot. Hátrányuk viszont az a periférián élőknek nézve, hogy a periférián élőknek figyelni kell arra, hogyan tudják magukat egyáltalán ismertté tenni.⁴ Összehasonlíthatatlanul nagyobb az esélye annak, aki a centrumban

Gaál András

él és dolgozik. Viszont egy intézmény, amelyik él, és nem egy korszakra koncentrálnak, nem retrospektíve gondolkodik, annak mindenképp figyelni kell ezekre a változásokra. Nagyon fontos Erőss István lényegre törő megfogalmazása: „Meggyőződésem szerint csak a türelmes munkával felépített kapcsolatrendszer segítheti elő, hogy Szárhegy vonatkozásában eltűnjön a lokális és az univerzális, a periféria és a központ alá-fölérendeltségi viszonya, és szerves részesei legyünk a nemzetközi vérkeringésnek”.⁵

Az 1998-as, a Tülső P'Art művészcsoporthoz szervezésében megalapuló művésztelep a tábor szervezésének koncepciójában végbement markáns változást jelezte. Ezt a tábort az Erdélyből Magyarországra kitelepedett képzőművészekből álló csoport (Borgó György Csaba, Tasnádi József, Rohonci István, Erőss István) szervezte, amelynek céljai egybeestek a tábor akkori vezetésének újító szándékaival. A magyarországi művészeti életben aktívan részt vevő, ugyanakkor az erdélyi szcénát is ismerő csoport a művésztelepek szervezése révén széles nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezett. 1998-ban fiatalabb, a 30-as, 40-es éveikben járó, szakmailag elismert művészek gyűltek össze Szárhegyen Erdélyből, Bukarestből, Magyarországról, illetve Nyugat-Európából és Távolságról, és a szintén meghívott Beke

Zsófia személyében egy szakíró helyezte művészettörténeti kontextusba az ott történeteket.

A többszöri vezetésváltás, a szervezőgárda megfiatalodása, a '98-as Tülső P'Art művészcsoporthoz új irányvonalakat jelző tábor egyre inkább előkészítette a világszinten is jegyzett KORKÉP tábornak a megszületését, mely elsősorban Siklodi Zoltán, a tábor művészeti vezetője és Erőss István, a művésztelep meghívott művészeti tanácsadója nevéhez kapcsolódik. Az alkotótábort műfaji kötöttségek nélküli, kifejezési eszközeinek tekintetében korszerű alkotómunka jellemezte, amely bizonyos értelemben éppoly szoros kapcsolatot ápol a helyi közösséggel és a szárhegyi környezettel, mint elődei.

Zöld Lajost 1994-ben Váli József váltotta fel a vezetésben. 1996-ban Hargita Megye Tanácsa átvállalta a Lázár-kastély működtetését, és a Barátság Művésztelep jogutódjaként megalapította a szárhegyi székhelyű Hargita Megyei Alkotóközpontot, melyet 1996 és 1999 között Csutak István vezetett, őt követően pedig egészen 2014-ig Kassay L. Péter volt a Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ névre átkeresztelt intézmény vezetője. Ezután Czibalmos Attila mint igazgató és Ferencz Zoltán mint művészeti vezető, majd 2018-ban Kolcsár Béla vette át az intézmény vezetését.

2014-ben aztán a művésztelep története fordulóponthoz érkezett. A néhány évvel korábbi bírósági végzések értelmében a kastélyt visszakapták korábbi tulajdonosai. A döntések következtében, illetve közös nevező hiányában, 2014-ben a művésztelep kiszorult a kastélyból (is), de tevékenységét nem szüntette meg, sőt a 2014–2020 közötti időszakban az Alkotóközpont gyűjteménye további 286 darab kortárs alkotással gyarapodott. Az alapítók által megálmodott és azóta szárhegyi branddé vált nyitottságot megtartva, a műfajok végtelenül gazdag tárházát befogadva, következetesen folyik a munka azon, hogy a térségben különböző kulturális és kortárs művészeti események megvalósulhassanak, ezeken belül is a mediális és konceptuális műformákra fektetve a nagyobb hangsúlyt.

1 Banner Zoltán: Erdélyi Magyar Művészet a XX. században, 1990

2 Gyulafehérvári Érseki Levéltár

3 Banner i. m.

4 Hegyi Lóránt: Az M2 Záróra című műsorának interjúja, 2011

5 Erőss István: A gyergyószárhegyi művésztelep enciklopédiája. Szárhegy az európai művészet kontextusában. Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ, 2007

vers

Bertalan Tímea Magdolna

Válólevél

Ma reggel kiöntöttem a kávé a fehér abroszra, s erről az jutott eszembe, hogy évek óta nem élünk együtt. Mindig mostanad az abroszt, először a kávéfoltok miatt, aztán idővel a káromkodást kezdted kiönteni, kilödni magadból, hogy szakadásig síkálhassam. De én se voltam szent. Mindig eltörtem a tányérokat. Először véletlenül, aztán idővel nőni kezdett a szándék ebben az önkéntelen kétbalkezességben, míg végül rájöttem, csak azért mentem hozzád, hogy megsemmisítsem magamat. Persze, tudhattam volna. A templom freskóin lévő angyalok már akkor kinevettek, amikor igent mondtunk arra a determináltságnak hitt gyerekes képzelgésre. Idővel egyre többször vágta a fejemhez a szentséget, amivel egymás boldogságára fogadtunk, s amikor azt mondtad, hogy amit Isten egybekötött, azt nem köphetem csak úgy szembe, akkor a nevetés, ami elkapott, annyi méreganyagot szabadított fel bennem, hogy néha még most is érzem a fogaim között. Főleg akkor, amikor lekészt megigazulásom tudatában is azért imádkozom, hogy amit az ember egybekötött, azt Isten mindenképp válassza szét.

Ütemzavar

Egy kád forró vízbe merülve átfolyik testén az Eufrátesz. Körbeöleli a petefészket, kibérel a megmaradásra, feloldja magában a bolygót, s ezt a szárazfehér telet. Nem bírja el a kádnyi test, medrébe roskadva vár, míg a tavasz langyos pirosa lassan inkarnálódik a megnepszületésben.

17. KORTÁRS HANGON NEMZETKÖZI IRODALMI PÁLYÁZAT

Idén 17. alkalommal szervezte meg az egyetemistákat megszólító, Kortárs hangon elnevezésű nemzetközi irodalmi pályázatot az Egerben székelő Eszterházy Károly Egyetem (társszervezők a Partiumi Keresztény Egyetem és a Miskolci Egyetem). A pályázatra négy ország 17 egyetemi intézményéből 75 hallgató küldött be szöveget, közülük negyven szerző írása került be a magyar költészet napjára, április 11-ére megjelent válogatáskötetbe. Lapunk, az erdélyi Előretolt Helyőrség díját Bertalan Tímea Magdolna, a Partiumi Keresztény Egyetem hallgatója kapta meg, akinek ezúton gratulálunk. Bertalan Tímea Magdolna 1998-ban Székelykeresztúron született, itt élt 19 éves koráig. Jelenleg a kolozsvári BBTE Római Katolikus Teológia Karának mesteris hallgatója.

tárca

CINEGÉVEL, MÉRLEGEN

Czegő Zoltán

Ami a bizonyos, az a tavasz. Még itt vannak a cinegém, az etetóm jó nagy, henger alakú, alja és teteje, oldalai mind bejáratosak évek óta késő ősztől kora tavaszig, mert hát kemény a tél, pici a madár, s megél a madár az ember mellett. Csak... csak ez a bezúduló áprilisi havazás, ez érthetetlen. Szakad a hó. Ilyen sűrű hóhullást nem is láttam.

Egy cinege az átlátszó műanyag edényben, és alig látni a sűrű hóhullásban. Az a mélységesen magas ég sehol, féltényérnyi – na jó, kisgyermektenyérnyi – pelyhek milliói mindenütt, az etetőedény tetején tízcentis réteg. Egek, szinte térdig ér már a hó! És egy cinke odabenn, én az ablakban két méterre tőle.

Mi lesz itt? Az etető három ajtaján befújta a szél a havat, az belepte a kétujnyi magréteget. Mi lesz a cinkével, s mit tehetnék én, tőle két méterre, tehetetlenül? Nem mer kirepülni már órája onnan.

Kivegyem? Nem merem. Gyávaság? Kegyelem. Fél ő ott, én jobban félek idekinn, idebenn. Elgyávultam? Egyetemes hózivatar, tavasz! Ez a te fullánkod? Mit

tehetek, tehetnék? Ennek fogalomképe: itéletidő. Don-kanyar, Madarasi-Hargita. Erdély. A kis madár millimétereket mozdul reflexszerűen, ritmusban. Ez, ennyi a nyugalmam menedéke, hogy (úgy hiszem) kibírja, ha már ki sem látszik az etető hótárából.

És félek. Féltem őt. Meddig szakad végzetszerűen a hótakaró? Ki nek a kezében az élete s az életem?

Becsukom az ablakot. Döntöttem. Nem halhatok meg, míg a cinege benn a menedékében, én meg szemben véle, óvatag félelemben, tehetetlenül.

Szárhegyi művésztelep - kastély után, 2014.

ott voltunk

MUSZKA SÁNDORT KÖSZÖNTÖTTÉK

Csikszereda Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatalának meghívására tartott felolvasóestet áprilisban a friss József Attila-díjas költő, író Muszka Sándor, valamint a sepsiszentgyörgyi Evilági zenekar a szerző megzenésített verseit adta elő.

Online felületen követhették az érdeklődők a csikszeredai Városháza dísztermében tartott eseményt. Az est közepén derült ki a városvezetés hátsó szándéka: Korodi Attila, Csikszereda polgármestere és Sógor Enikő alpolgármester köszöntötte a József Attila-díj kapcsán.

„Egy vers, egy dal nagyon sokszor segít bennünket, megnyugtat, életerőt ad, és ha szükséges, akkor a nehézségeken is néha túlszárítja. És mindez azért, mert

a vers, a dal, a kultúra, a művészet, ami egyben egy csoda, az számunkra olyan életerőt és energiát ad, nemcsak egyénileg, hanem közösségileg is, ami szebbé teszi a mindennapjainkat és az életünket” – fogalmazott Korodi Attila polgármester.

Muszka Sándor mondatai szikarak, szinte hétköznapiak, mégis belengi azokat valami titokzatos helyről érkező költészet – mutatott rá méltatásában Sántha Attila, lapunk

felelős szerkesztője. „Zeneiség ez, méghozzá olyan, amely a legjobb versek sajátja. Nem tolokodó, magamutogató, hanem olyan, amely ott van a háttérben és elviselhetővé teszi a legnagyobb tragédiát is, amiről a szöveg szól.”

Ezután elismerő oklevelet nyújtottak át a szerzőnek, amelyen ez áll: „az erdélyi magyar irodalom színpéneke gazdagításáért és városunk jó hírének messzevitelében tett szolgálatáért”.

Muszka Sándort meglepetésszerűen köszöntötte fel Korodi Attila polgármester és Sógor Enikő alpolgármester

Fotó: Pinti Attila

Bene Zoltán

ÉLET-HALÁLKÉP

Csak nézik, ahogy ott ül a ház előtt, a járdaszegélyen, és me-reven bámul maga elé. Eleinte senki nem merészkedik közel hozzá, később pedig már nem engedik oda azokat, akik mégis megpróbálják. Kezdetben úgy tűnik, mintha félnének tőle, holott inkább önmaguktól tartanak. Hogy nem lesz mit mondaniuk. Vagy éppen ellenkezőleg, nagyon is sokat találnának beszélni. Olyankor pedig óhatatlanul elhangzik olyasmi, aminek nem kellene.

Maga elé mered, az arca ég, mintha forró vízpárában fürdetné. Képtelen megtalálni a helyes testtartást, a megfelelő mozdulatokat, a tökéletes arckifejezést. Ezért inkább nem mozdul, nem emeli föl a fejét. Mélységesen szégyelli, hogy ilyesmin jár az esze.

A rendőrök egy része hűmögve mászkál föl s alá, a többiek ki-be rohangásznak a házból. A kíváncsiakat egyre hátrébb tessékeli, s ahogy nő a távolság köztük és a járdaszegélyen borzas óriásmadárként gubbasztó fiatalasszony között, mintha visszanyernék a hangjukat. Először duruzsolni kezdenek, majd amikor a személyzet csüggedten visszaül a mentőautóba, sutyorogni. A mentő nem szirénázik, amikor elindul.

– Nyilván nincs miért – jegyzi meg az egyik báméskodó hangosan.

– A dohányboltba ment – súgja egy testes férfi egy csont és bőr asszony fülébe. Közben beszívja a nő illatát, ami fenyőerdőre emlékezteti.

– Elfogyott a cigarettája – motyogja a vézna nő, s kissé távolabb húzódik, hogy ne érezze a férfi langyos leheletét a bőrén.

Két rendőr a magába roskadt alakhoz lép. Lehajolnak, beszélnek hozzá.

– Elviszik kihallgatni – véli egy fiatalasszony.

– Bilincsbe' kéne – sziszegi egy éltebb nő.

– Azért az még korai lenne, nem? – kérdezi valaki.

– Cigiért ment, hallotta, nem? – És ha kenyérért ment volna, akkor mi van? Másként történik minden?

– Azért a cigi mégis más. Én is dohányzom, de azért ezt!

– Hülye picse – súgja a testes férfi a csontsovány asszony fülébe.

– Ki? – fordul felé a nő olyan hirtelen, hogy majdnem betöri az orrát a homlokával.

– Az – bök a cigaretán lamentáló báméskodó felé a férfi.

– Az? Inkább ő, nem? – húzódik félre a vézna nő. – Türhő – teszi hozzá, és mint akinek hirtelen eszébe jutott, mennyi dolga van, elsiet.

– Anyád – dörmögi a testes férfi, azzal ő is indul. Ugyanabba az irányba, mint a csenevész

asszony, de ügyel arra, hogy tisztes távolságban lemaradjon mögötte.

Egyre többen távoznak, a kíváncsiskodók száma gyorsan megcsappan. Hatan-heten azért továbbra is maradnak. Hiába hessegetik el őket rendre a rendőrök, mindig csak pár lépést hátrálnak, hogy aztán visszaarszolanak a lezárt úttest közepé-

– Meg.

– És?

– Nem hagyná ki a wellnesst.

A nyomozó szája olyan száraz, akár a múmiák bőre, a vízautomatából iszik egy pohár vizet, s csak utána lép be az irodájába. A fejével int az egyenruhás rendőröknek, hogy elmehet. Az íróasztala előtt egy harmincas nő gunnyaszt. Hangyányit lenőtt

hátradől a széken, két karját a tarkója mögött összekulcsolja.

– Hamarabb szabadul tőlem, ha elmond mindent.

– Nincs több mondanivalóm, mint amit eddig mondtam.

– Értem – a nyomozó föláll, megkerüli az asztalt, s mielőtt egyedül hagyná az asszonyt, csak annyit jegyez meg, mintegy magának, hogy:

– Nem tudom.

A rendőrt egyszerre előnti az együttérzés és a szánalom.

– Az emberek egy része azt hiszi, valamelyik gyerekkel történt baj – mondja. – Ezt a kollégáktól tudom, akik a kíváncsiskodókat tartották távol.

– És ebben is igazuk van – szipog a nő. – A gyereknek se lesz egyszerű...

– Tudja, melyikük volt?

– Nem.

– Tudja, mit fognak még kérdezni? A többi nyomozó, az ügyész, a bíró, az újságírók, az emberek?

– Sejtéseim vannak... De nem. Hosszan hallgatnak.

– Kér egy pohár vizet? – emelkedik föl a rendőr.

– Igen – mondja az asszony. – Illetve, úgy értem, igen, tudom, mit fognak a legtöbbször és a legtöbben kérdezni.

– És?

A nyomozó egy pohár vizet nyújt a nő felé, ám az nem veszi el, a fejét azonban fölemeli, a férfi arcába néz.

– Nem én kapcsoltam ki – a hangja ezúttal egészen határozott. – Nem hiszek a kegyes halálban, és nem tettem volna tönkre a gyerekeim életét.

A rendőr leteszi a poharat az asztalra, újra leül.

– A férje?

– Fél éve elment, válni készülünk.

A válás szar ügy, gondolja a nyomozó.

– Muszáj átadnom a pszichológusnak – sóhajt aztán.

A nő nem reagál, újra lehorasztja a fejét, az asztal sarka és ölébe ejtett keze között jár a tekintete.

Szárhegyi művésztelep - kiállításmegnyitó, 2017

re. Már egyáltalán nem hallgatnak, nem is duruzsolnak, nem is sutyorognak, ellenkezőleg: egyre hangosabban beszélnek.

– Nem biztos, hogy cigiért ment.

– Bárhová is ment, rosszul tette. – Egyedül volt, mit csinált volna?

– Mondjuk, viszi a bűdös kölyköket magával, nem?

– Ja, mondjuk, azt éppen lehetett volna.

– Nem lehetett volna. Azt kellett volna! És nincs semmi baj!

– Vagy maradt volna otthon.

– Most már cseszheti.

– Minek császkalni, nem?

– Ja, maga se szokott, ugye? Akkor mit keres itt?

– Én megtehetem!

– Na, ja, meg hát.

– Na! Beviszik végre!

A járdaszegélyről nagyon lassan, nehézkesen fölemelkedő alakot az egyik rendőrautóhoz támogatják, a hátsó ülésre ültetik. Az egyik egyenruhás végig-méri a báméskodókat. Micsoda életkép, gondolja, aztán óvatosan becsukja a gyanúsított után az ajtót.

– Mint a hímes tojásra, úgy vigyáznak rá – röfögi valaki. – Hülyék ezek.

Hülye vagy te, gondolja a nyomozó, és elrakja a telefonját a zakója zsebébe. Tisztában van vele, hogy reszket a keze. Mindig ez történik, amikor az exével beszél. Megint nem hozhatja el a fiát, elutaznak újabb hosszú hétvégére.

– Megkérdezted, hogy nem akarna-e inkább az apjával lenni?

szőke haj, könnyektől elkenődött szemfesték, farmer, póló. Jó alakja lehet, bár ezt nehéz megmondani, ahogy görnyedten kuporog a kényelmetlen széken.

– Először fölveszem az adatait – zöttyen le az asztala mögé a nyomozó.

A nő lassan bólint. A férfi bekapcsolja a diktafont, majd kérdezgetni kezd, a nő lesütött szemmel válaszolgat, a számítógép billentyűzete puffog. Még mindig reszket kicsit a férfi keze, azért püföli erősebben a klaviatúrát. Mialatt az adatokat fölveszi, kicsit lecsillapodik.

– Mesélje el, hogyan történt!

– Elmentem otthonról tíz percre. Mire hazaértem, már megtörtént a baj.

– Ennél azért kicsit részletesebben kellene!

– Nem akarom ennél részletesebben...

A nyomozó próbál megértően, barátságosan mosolyogni.

– Ez nagyon nehéz, tudom.

– Nézze, nincs mit mondanom... – a nő az asztal sarkát bámulja, miközben beszél. – Nem tudok mit... Csak azt tudom, hogy felelős vagyok.

– Ez majd kiderül – szögezi le a férfi. – Éppen azért kellene részletkebe bocsátkoznia.

– Felelős vagyok, kész. Ha csak ezért kíváncsi a részletekre, mellőzhetjük is a további beszélgetést.

– Ez sajnos nem egy beszélgetés, asszonyom, ez egy kihallgatás – mondja a nyomozó.

A nő nem válaszol, hol az asztal sarkát, hol az ölében fekvő kezét nézi. A nyomozó fölsóhajt,

– Akkor majd a pszichológus. Aztán mégsem lép ki a helyiségből. Áll, kezében a kilincs. Szuszogása betölti a teret.

– Nézze – hallja a háta mögül –, magukra hagytam őket az ágyban fekvő, halálos beteg anyámmal, aki oxigénpalackból lélegzett. És miután hazaértem, negyedóra is beletelt, negyedóra is anyámra. Addigra megfulladt.

– A gyerekek zárták el a csapot? – kérdezi a férfi, s közben próbálja elképzelni a képet, a

Szárhegyi művésztelep - kiállítótér, 2013

halott öregasszonnyal az ágyban, mellette az ijedt lányával, a háttérben rémült unokákkal. A legerősebb a halál képe, attól még képzeletben sem tud szabadulni.

– Más nem járt ott.

A nyomozó megfontolt léptekkel megy újra az asztala mögé, leül.

– Tudja, mit fognak kérdezni?

– Vannak sejtéseim.

– Kérdezték is már?

A nyomozó kikapcsolja a diktafont.

Egy testes férfi egy csont és bőr asszonyt figyel. A pékség kirakatán keresztül jól látja a nő minden mozdulatát: ahogy fizet, ahogy a táskájába pakolja a péksüteményt. Ha kijön, a park felé kell mennie, gondolja. És akkor megmutatom a kurvának, ki a türhő!

vers

Szondy-Adorján György

Akolmeleg

Fényes, világoszöld gömböcskék úsztak akkor az égen, akár fölfedett titkos tartalmak, amikkel nekem tartozol, bár jól tudom, most fakulnak a színek, bíbor a kékjét szapulva, a rejtély egy korsó máza lehet, egy silányabb festék, mi leperg az aklokról, hol remegve lapulnak nyájaid kisbárányai, örömtől remegnek, végre megkapták a hírt, és a remény előszobáiban mormolnak néhány rögtönzött köszöntőt, mit egy kéz saját tenyerébe írt, majd akik fecsérlik órádat, kipréselik a szégyent munkájuk gyümölcseiből, olyanok, akárha csujogatástól várnák az alkalmas szellőt, kabáttól gallérig üvöltik meséiket, ezen a tájon ne keress ma sok hétfejű csodát vagy a kacsa talpán házaid egyikét, s míg elcsavarná fejed, tudd: neked más tér adatott, más tér, egy más úr kényszerzubbonyában, ahol a remény, figyelmeztetés is egyben, hogy jó lesz korlátaidba fogózni, légy társa a megszokásnak, az ágyad nincs álmoknak vetve, és ott vagy otthon, hol a magasba hívnak.

Tollbamondás

Mi végre szikráztak azok a gömböcskék a pókhálóként lehajló mennyezet alatt, talán világítottak nappal is, ám a sötétség ponyvája, a képzelet kifeszített vásznai kellett, hogy láthassam őket, vajon csak idetevédtek volna vagy ide szánták azokat mind, egy éberebb semmittevés megrontott óráinak levizelt paraszába, torzszülni egy ferde villanást, látni, hogy mi igazabb, az a nagy fekete, vagy a színek skálái mentén botorkáló hullámhossz, napok elvágódó szakasza, akkor szelíden szikráztak a gömböcskék, akár tíz-tizenkét csipkebogyó, égtek, vörösen égtek és sárgán, valahol égett egy bokor, hallgatag lánggal, forrón, ott lógott a tollbamondás, a bogyók bajsának farkasfog mintáin várta az elbocsátást, aztán rám terült végre annak a csodálatos egyedüllétnek a leple, ami nem szűnik meg akkor sem, ha kilépsz a fölbontatlan fénybe, és maradtam, honnan kilépni lehet.

Folytonosság

Lövetei Lázár Lászlónak

Mégis, mért lennének másak, mint több ezer éve? Számol az ember. Szintén megszámláltatik egyszer. Más talaján áll, másé mind, ami kék, ami zöld itt, mégis, váltig szólni akarna, először, ezerszer, végezetül – míg múlik a vágy, ami hajtja. Egészen, részben. Hányszor, meddig? Tán lesz még erején túl kívánság? Amit újra szavakra cserélhet, először, végezetül, folyton – konok öntörvényei árán, és ugyanazzal a hangszorral kísérve, mi volt már hajdan... Nem, mégsem lehet az, csak más dal a dalban, önmaga múlt idejével nincs egységnyi terében, hömpölygő, torkos folyamok viszik így el a léptem, mint ahogy ősi fohász sem száll ugyanarra az égre és öreg átok sem ver most ugyanazzal a szemmel – korszok pásztora, boldog pásztora, sípjaid élnek. Mégis, mért lennének másak, mint több ezer éve? Számol az ember. Majd ő megszámláltatik egyszer. Meglehet: itt az időtlen, s véges a tér, ami őrzi, vagy csak az úr közönyéből tűnik a válasz, a kérdés. Már rég szóltam a nyárról. Most írok neki őszit is.

Jó fának ága idején virágzik

Pernahajder lett fiunkból, lépre csaló, lelke rajta, balra tért a nincs kiútról, s visszaint a szép mihaszna! Jössz te még a mi utcánkba, Virág utca huszonkettő, búcsúcsókunk vár a szádra, minden drága, ékes ruhád, Kádár Kata csókját küldi. Vérre nyílt az ajtó szárnya, test hevert ott, balra vessző, virágzik jó fának ága, száll a madár elszegődni.

Úton, útfélen

Hegyen állok. Nézz utána. Ott írja a könyveidben. Nem magas, nem is semmi, ennyi méter, annyi centi. Ha volt itt ember, nincsen. Fáradok. Ragyogni mért? Ha itt semmi, az ott minden.

Agyagot gyúr, fellegekre szárnycsapást gyúr, út híján a gyaloglásnak lábam gyúrja mellé állni, úttá züllök, kövezzen ki, díszítsen föl, piros, fehér. Heted izig lehet menni. Kezet rajzol, kirántson ő,

nincs már lépés, továbblépés, vonalat rajzolna számra, mosolyogjak azzal én is. Vörös por az alkonyathoz, amit elvisz, visszahozza, ha nem délre, fekete. Aztán lesz egy jó kis eső, amit megbán,

aki adta, mert ha nem lesz csók, mi nőne, akkor nem lesz, semmi nem lesz, eltéved a ragyogásban. Mért kínáltok engem vérrel, testből fakad az is, fáj is. Egy húron peng:

ment, és eljön, én is látom, szem magasban, csak azt hallom, amit látok, hiszem azt a könnyű álmot, nincsen rajtam kívül belül, nincsen ezen úton, útfélen sem.

Aki a folyóba lép

Tekintetembe zárva, bűn bölcsejéből szent világra vetve, elindul kedvem, vággyal indul telve, véges terekben, szemem látása, látás végtelenje. Ott állok, ahol álmok állnak együtt, ki keres, megtalál itt, meddig e szemmel látok, látom, ki egynek számít, száz arcát látom, és egyik se másik. Ezen az égvilágon, mi porból indul, visszatér magába, ezen az égvilágon, egy igében a bánat, a porban lépés, lépése a lábunk. Mélyből, magasba törve, akár a láb, mi porból égre táncol, föloldozást csak tőle remélek, isten áldjon, egy bűnért, kétszer, nincs egyazon átok.

Gyémánt a lótvirágban

Hozok én neked egy olyan szerelmet, ami nem indul égtájak felől, nem a véletlen döbbenet kegyelme, önmaga gyötrelme, fájnivaló,

nem együttállása vágnak, a kedvnek a nefelejcs-pötyök szende mezőin, ahol pillangóit űzi a gyermek, majd egyazon tárgy és lendület ő is.

Amit neked hozok, mind velem ég és pusztul, mert az vagyok, ami éghet – éghet a lét színén, a lét fölött,

testeden nem mérheted erejét erővel, egyetlen mérték: az élet. És velünk múlik el. Addig örök.

Fekete Tibor, Kovács Kinga, Kopacz Kund, Ferencz Zoltán, Eröss István, Pál Péter, Pető Hunor, Sánta Csaba, Ferencz S. Apor, és nemsokára érkezett Herman Levente

BÚCSÚJÁRÁS (RÉSZLET)

A darab első felvonása 2017 pünkösdjén, a második 2019-ben, a pápalátogatás idején, a harmadik a 2020-as pünkösd-i időszakban játszódik.

II. felvonás, 4. jelenet (a pápalátogatás előtt)

Lajos érkezik.

LAJOS (közbirtokossági elnök) Jó estét mindenkinek! Milyen jó látni így együtt a társaságot! Anti bácsi, hát megérkezett!

ANTI BÁCSI (moldvai, lujzikalagori zarándok) Amíg bírják a lábaim, jövőgetek.

LAJOS Magdikám, készíts elő még pokrócokat, zsákvasznat, a csűrben is fognak aludni zarándokok. Az a direktíva, hogy ahová csak lehet, be kell fogadni a szállás-keresőket. A környéken nincs már egy szabad ágy sem. Attila majd segít.

ATTILA (Lajos fia) Szuper.

LAJOS Apropos, az autót a bejárat elöl vidd arrébb. Mintha már szóltam volna.

Megszólal Lajos telefonja. „Hol vagytok, székelyek, e földet bíztam rátok, Elvették tőletek, másé lett hazátok” – szól a csengőhang.

LAJOS (a vendégeknek) Bocsánat, ezt fel kell vegyem.

MAGDOLNA (Lajos felesége) Ha Teri az, a harangozó-né, mondjad, hogy az éjjel már kivásaltam a papi ruhákat, Venci kivitte a segrestyébe.

LAJOS (a telefonba) Mondjad, Venci! Igen. Igen... Az úriskoláját, még nincsenek ott a kenyerek? Akkor erigygetek gyorsan, hozzátok el! Jó. Jó. Szerusz, szerusz.

ZOLTÁN (magyarországi zarándok) Gyere, Lajos bátyám, kóstold meg ezt a pálinkát. Ezt külön neked hoztam.

ASZTRIK ATYA (ferences szerzetes) Lajos, sürgősen beszélünk kéne.

LAJOS Azonnal, atyám, csak előbb egyet koccintsunk. Isten hozta mindannyiukat erre az örömteli eseményre, örülünk, hogy ismét a házunkban fogadhatjuk magikat, azaz titeket, a múltkor már megittuk a pertut. Történelmi pillanat előtt állunk! Köszönöm a Jóistennek, a csíksomlyói Szűzmáriának, hogy megélhetem ezt, hogy itt fogadhatjuk, láthatjuk a pápát Csíksomlyón. Egészségünkre, mert az a legfontosabb!

ASZTRIK ATYA És a hitünk, Lajos, a hitünk.

LAJOS Ma elég nagy hitem kellett legyen, atyám, ahhoz, hogy ne küldjek el mindenkit a p... pokolba.

(Ismét szól a telefon, Hol vagytok, székelyek...)

LAJOS Mi az? Ne, ne oda. Tegyétek a kürtőskalácsok mellé, a többit intézik. *(leteszi a telefont)* Szóval, átmentem a hegyen Hallámfalvára, onnan visszajöttem a dubával. Kicaplattam a nyeregbe, megcsinálunk egy dolgot, egy fél órára rá kiderül, hogy nem kell. Vagy másképp kell. Vagy át kell alakítani. Hogy ne ide tegyünk a kordont, hanem oda, azt miért visszük odébb, nem oda kéne stb. Rádásul úgy beszéltek velünk, mint egy utolsó kapcaronggyal. Hajszál híján múlt, hogy meg nem ütöttem valamelyiket. Úgy parancsolgattak, mintha itt minden az övék lenne. Így ment ez egész nap. Ahol tudnak, csak keresztbe tesznek ezek a... ezek. Az egy dolog, hogy letakartatták a magyar feliratot a pápa ruháján, de ez nem elég, ma be se engedtek a Jakab Antal házba, mert ott fog pihenni a szentatya valamelyik szobában. Átvilágítás van – azt mondták, senki nem mehet be, de ők úgy nyüzsgöttek bent, mint a nyüvek, és én, somlyóiként, becsületes székely emberként, a közbirtokosság választott elnökeként, egyik fő szervezőként nem mehettem be!

ZOLTÁN A fővárosból jöttek?

LAJOS Onnan, hogy a ráksúly enné meg őket.

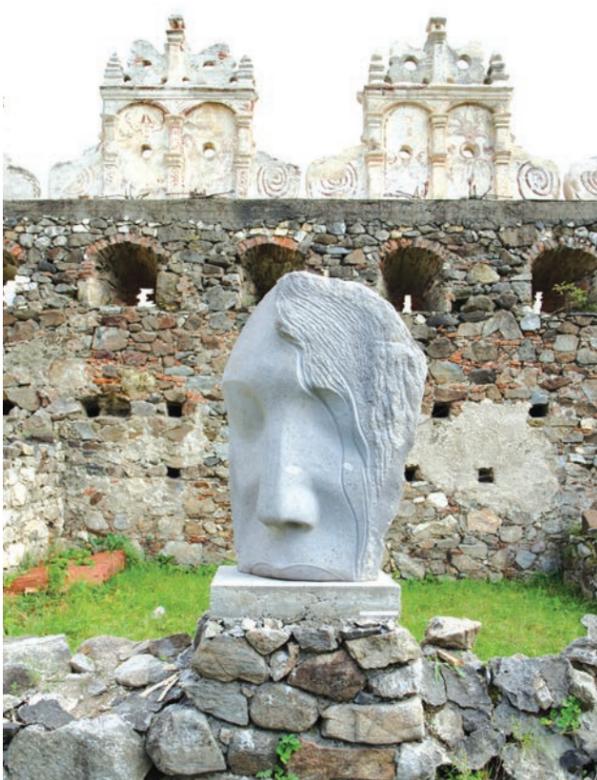
ASZTRIK ATYA Lajos, most már tényleg beszélünk kéne.

LAJOS Mindjárt, atyám, csak még egyet koccintsunk a kedves barátainkkal, akiket mindig szívesen látunk itt. Egészségünkre!

MINDANNYIAN Egészségünkre!

(Hol vagytok, székelyek... – szól a telefon)

LAJOS Szerusz, polgármester úr. Persze, minden a legnagyobb rendben. A köményest leküldtem a kultúrba. Az újságíró asszonyt elintéztam, igen. A Dunásokat is, hogyne. Kéne még két ágy? Jólvan, jólvan, hallám, mit tudok intézni. *(leteszi)* Hát a gyergyóiak kitalálták,

Szárhegyi művésztelep – Kolozsi Tibor – Maros (andezit, 2013.)

hogy a látogatás emlékére páparkot hoznak létre. Neki is fogtak, elültettek három kocsányos tölgyet. Hármat. Erre én hamar felhívtam a csíki közbirtokos szövetséget, s kiköböltük, hogy az ezévi erdősítési progamunkat a pápa csíksomlyói látogatásának tiszteletére ajánljuk fel, szimbolikus ajándékféleképpen úgymond.

ASZTRIK ATYA Ez nagyon szép gesztus, Lajos, a Szentatya többször hangsúlyozta a természet iránti felelősségünket.

LAJOS Ez konkrétan 122 hektáron 646 ezer facsemétét jelent. 646 ezer! Gyergyóban meg három, höhö. Az is valami.

ATTILA Zsófi is három fát ültetett el itt a kertben.

Csend.

ATTILA Ma ott ültem az egyik alatt.

Csend.

ELVIRA (magyarországi zarándok) Ki az a Zsófi?

ATTILA Zsófi a...

LAJOS Róla ebben a házban nem beszélünk!

ATTILA Találkoztam vele Németországban.

Csend.

MAGDOLNA Képzeld, Lajos, Attila Németországban rendez.

LAJOS Ühüm. És mit rendeztél legutóbb?

Csend.

ATTILA Az epreket és a spárgákat.

ELVIRA Formabontó cím.

MAGDOLNA Hogy mit?

ATTILA Az epreket rendeztettem a ládába, édesanyám.

Csend.

MAGDOLNA Végül is az egy szép szakma.

LAJOS Magdikám, kérlek, főzz egy kávét.

MAGDOLNA De Lajos...

LAJOS Kérlek!

Szárhegyi művésztelep – kiállítás, 2013.

Péter Beáta

ELVIRA Segítek a konyhán.

MAGDOLNA De ne bánts... *(el Elvirával)*

LAJOS (pénzt vesz elő, csendesen mondja) Menj, fiam, tankold meg az autódat, hogy tudj félreállni a bejáratnál. Attila el, a telefon ismét megszólal. Lajos nem veszi fel.

LAJOS Miről akart beszélni, atyám?

ASZTRIK ATYA Lajos, ma éjjel ki kell vigyük a kegy-szobrot a nyeregbe.

ANTI BÁCSI Édesjósuzanyám! *(sűrűn veti a keresztet)*

ZOLTÁN Lajos bátyám, miben segíthetek?

A telefon ismét szól.

5. jelenet

ELVIRA Sajnálom, Magdika. Kérsz egy cigit? Jajj, ne sírj. Te egy nagyszerű nő vagy! Te vagy a ház lelke! Csak szükségem lenne egy kis énidőre.

MAGDOLNA Ó, hogy tud fájni egy anyának a szíve. Két gyönyörű gyermekem, s mivé lettek? Hová lettek?

ELVIRA Kettő?

MAGDOLNA Zsófi a lányunk. Ő is nagyon tehetséges. Szépen táncolt, énekelt, hangja mint a csalogányé. Amikor a Mária-éneket énekelte a kórusban, a templom népe zokogott. Valósággal zokogott. Aztán történt valami. Ejsze szerelmes lett, vagy csak elvagyódott innen.

Mindenki beszélt mindent utána. Pedig tisztességre neveltük, templomba járni, mindent megtanítottam neki, ami egy gazdasszonynak kell. Egy januári este aztán... Azt mondta, bemegy a barátnőivel a városba pizzázni. Pedig volt vacsora itthon. És nem jött haza. Az apja azóta nem akar hallani róla. A szeme fénye volt, az ő kicsi lánya. Én egyszer találkoztam utána még vele, vízumért jött haza Kolozsvárra, felutaztam, úgy, hogy Lajos ne tudja. Azt mondja, már nem tudna itt élni, ebben a por-fészekben. Hogy sötétség van itt, korlátozottak az emberek – igen, így mondta, beszűkültek. Hogy szabadságra vágyik, és normális életre. Néha telefonon felhív, és szokott küldeni képeket interneten. Ezért jó a Facebook. De Lajos azóta sem... Pedig tudom, hogy nagyon szenved emiatt. Az én szívem minden nap megszakad.

ELVIRA De most itt van legalább Attila!

MAGDOLNA Már ő sem a miénk. Még velem beszélget, úgy-ahogy, de az apjával, ha nagy ritkán hazalátogat, mindig csak civakodnak. Lajos azt szerette volna, ha jogász lesz belőle, hogy itt majd a közbirtokosság ügyeit intézi. Tanítottuk, de abbahagyta az egyetemét. Elment a komédiásokhoz – ahogy Lajos mondja. De elfogadtuk, legyen boldog, csinálja, amihez kedve van. És most kiderült, hogy mindvégig hazudott nekünk. Hát olyan rossz emberek, olyan rossz szülők vagyunk mi?

ELVIRA Drága Magdika, csodálatos emberek vagytok. Csak... csak néha ilyen az élet. És ha el is esünk, egy királynő feláll, megigazítja a koronáját, és továbbmegy. Ezt én is ma olvastam a Facebookon.

MAGDOLNA Milyen igaz! Isten csak annyi terhet ró ránk, amennyit elbírnak. De egy anya szíve örökre szeret és örökké aggódik. A gyermek áldás Istentől.

Csend.

ELVIRA Csak nekünk nem akar adni.

A szerző a mű megírásának idején a Petőfi Irodalmi Múzeum Örkény István-ösztöndíjasa volt.

COVID-KÓRHÁZ* (RÉSZLET)

Betegségem története, azaz majdnem kerek harminc napig tartó kálváriám először a kistarcsai nagy Covid-kórházban, majd a Szent László járványkórházban 2020. november 20-ától december 20-áig.

(...) Lehet, a téma miatt is megragadt bennem, hogy a folyosóról befele jövet ugyanazt a vitát hallottam: a Covid igazi járvány-e, avagy valami mesterséges, génmanipulációs kísérlet. A szemüveges, aki a túlsó ágyosoron mindig olvasott, képviselte a hivatalos, tudományos álláspontot, a mellette fekvő az internetről gyűjtötte információit. A cigányképi a vallásos-szektás vonalat képviselte, de természetesen ő volt a leghangosabb.

– Bármit is mondtok, ez Isten büntetése. Ez az Úr büntetése. Mert nem hisztek, mert nem imádkoztok, mert nem jártok a gyülekezetbe. Ez a büntetés!

– Tán te sem jársz eleget a gyülekezetbe? Tán te sem hiszel? Mert ha jól látom, te is itt vagy mellettünk.

– Tévedsz, testvér! Mert én hiszek, de egy hitetlen megfertőzött, s hamis leletet csempészett be. Másként ez nem történhetett meg. Mert én hívó vagyok, csak az a fickó a határon nem volt az.

– Hát, én nem jártam a szerb határon, s mégis itt vagyok.

– Mert hitetlen vagy. Mert állandóan könyv van a kezében, de nem az egyedüli szent könyv. Mert akkor nem kérdeznéd, hogy a sátán hogyan jelent meg. Akkor tudnád, hogy a denevér a disznó hátán a sátánt jelenti.

– Milyen denevér, milyen disznó?

– Hát te mondtad, hogy ez a cirkusz azért tört ki, mert valahol Kínában a denevérek rászálltak a disznókra. A kínaiak a sárgák. Az apokalipszis a sárgák földjéről jött, úgy, ahogyan azt a szent könyv megjósolta. Miért nem figyelt senki a jelekre?

Az internetimádó azt mondta:
– Ez csak egy duma, a hivatalos kódosítás, hogy eltitkolják a tény, ez titkos katonai kísérlet volt.

– Na persze, újra összeesküvés-elmélet. Ha ilyen biológiai fegyver létezett volna Kínában, ez már régen kitudódott volna. Nincs olyan titok, amely ne szivárgott volna ki eddig. Beleértve az atom- és hidrogénbombát, vagy a mikrochipet.

Itt léptem közbe én.

– Nos, volt kiszivárogtatott titok. Én olvastam róla, hogy a franciák víruslaborot építettek Kínában. De a konzern amerikai. A National Geographic vagy a Spektrum, már nem tudom, melyik tévécsatorna bemutatott egy rövidfilmet a vírusvadászokról, akik kínai vagy thai földi barlangokat kutatnak új vírustörzsek után. Ami pedig a figyelmeztetéseket illeti, bizony nemcsak a Bibliában olvasható figyelmeztetés, nemcsak a *Jelenések könyve* írt róla, hanem sokkal közelebb, ha jól emlé-

szem, 1981-ben Dean R. Koontz írt egy könyvet a vuhani laboratórium vírusairól.

– Hogyan? Ez valami vicc?

– Sajnos nem vicc. A könyv 2007-ben megjelent magyarul is. A vuhani laboratóriumban jött létre a Vuhan 400 törzs. A helyi laborban vizsgálták ezt a kereszteződést, de a biztonsági hiányosságok miatt kiszabadult, s elindult a lavina.

– Ezt honnan tudja?

– Az *Irodalmi Jelenben* ez év áprilisban Szócs Géza írt róla.

– Nekem ismerős a név. Hol hallhattam?

– A sajtóban mindenütt. Géza november 5-én halt meg.

– Isten ujj! Isten ujj! – lelendezett a szektás.

– Ha pedig 1981-ben írtak e vírusról, akkor biztos, hogy ezt mesterségesen csinálták. Ez egy biológiai fegyver.

– Egy fegyver, amelyik visszafelé sült el?

– De ki tudja, mi volt a cél? S melyik az előre, melyik a hátra a tervben? Ki akart elpusztítani kit: a kínaiak az amcsikat, avagy az amcsik a kínaiakat?

– Na, meg azt is figyelembe kellene venni, hogy ez egy sci-fi. Egy irodalmi kitaláció. Egy spekuláció.

– Nekem furcsa, hogy valaki a járványt s annak útjait jósolja meg. Én eddig úgy gondoltam, hogy az ilyen írók rakétákról meg csillagközi utakról írnak, nem ilyen földhözragadt ügyekről, mint egy vírus.

– Én úgy látom, hogy a múlt században elsősorban a technológiai újítások vonzották a fantáziát. Erőművek, járművek, repülő, szupervonatok. Erről írt Verne meg Jókai. Aztán a XX. században az lett az érdekes, hogyan alakul a társadalom. Ez H. G. Wells meg Orson Welles kora. Morlockok meg 1984. S most jönnek a vírusok?

– Ha úgy vesszük, minden a halálról szól. Hiszen Hódító Robur vagy Tatrangi Dávid repülője is bombáz, az ellenfél flottáját semmisíti meg. Aztán ott van az az óriás ágyú, amelyik egyetlen lövedékkel akarja megsemmisíteni Angliát vagy

Szárhegyi művésztelep – kastély után

Japánt, mindenki a maga ellenségét. A mérgező gáztól a vírusig rövid az út...

– Maguk sokat karattyolnak, de a lényegét nem értik – vette át újra a szót a szektás. – Ez Isten büntetése. De Isten rostája is. Az ember mérhetetlen göggyében Istennek képzelet magát, s ő akar rostálni. Pedig az Úr az egyetlen, akinek erre joga van. Ti, hitetlenek, térjete meg, s mondjátok velem: „Miatyánk, aki a mennyekben vagy, / Ámáró dad, kon szan ando rajo, / Szenteltesd meg a neved, / te svucisajvelpe tyo anav, / jöjjön el a te országod, / te aveltar tyo them, / legyen meg a te akaratod, / te kerdiope tyi voja, / mint a mennyben, úgy a földön is, / sar ando raja, kade vi pej phuv. / Mindennapi kenyerünket add meg nekünk

ma, / Sakko dyesko manro de amen adyes, / s bocsásd meg a vétkeinket, / haj jertosan amare bezexa, / amint mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek. / sar ke vi ame jertosaras kodolenge, kon amenge keren bezexa. / És ne vigy minket kísértésbe, / Haj na inger amen andel' nasulype, / hanem szabadíts meg a gonosztól, / ba slobodisar amen kathar a dushmano, AMEN.”

A terem elcsendesült. A cigány fellelkesült, mert újakezdte, mint egy imámalom, újra és újra.

Az ápolók benéztek, aztán vagy visszafordultak, vagy ők is beálltak a terem ajtajánál gyűlő tömegbe. Egyesek csak a magyar részt, mások mindkettőt ismételték, ki mennyire tudta. A zúgó, egyhangú ima körbeforgott, egyre inkább öszszecsiszolódt, mert a cigány ősi ösztöneitől hajtva megtalálta az Istenhez szólás tökéletes ritmusát. A nyelvek különbözősége lényegtelené vált, csak a szavak voltak, s a bizalom, a hit egy felső rendben, igazságszolgáltatásban.

Aztán a fülemben elvesztek a szavak, csak a szárnycsattogást hallottam. Ezek ugyanazok a madarak voltak. Nagy, súlyos szárnyak szelték a késő őszi levegőt. A tudatomban csak egy szó volt. Keselyűk.

*A kötet megjelenés előtt az *Irodalmi Jelen* kiadónál, *A remény peremén – Covid-kórház* címmel

Szárhegyi művésztelep – Szabó Anna-Mária, 2020.

vers

Szurkos András

Vénelmény

Ahogy kéményseprő arcát belepí a munkakorom, ráncaimmal vívja harcát meggyámbászott öregkorom.

Őszi valóság-kikelet, nem is gondolhatok másra, reggel az ágyból kikelek harmadik nekifutásra.

Mintha karót nyeltem volna derekamra úgy vigyázok, ugorhatnék, mint a bolha, de végül odatalálok.

Lóg kapaszkodó karika, szemem inkább tovaoson. Tessék leülni - ugrik a lány, jól nevelt, villamoson.

Feszítik mellei blúzá, csiklandozza meglátásom, gólvonalon labda fut át, rigó füttyent száraz ágon.

Kiszakított nadrágtérde részét birizgálja szemem, újabb állomáshoz érve a kontaktust majdmegezem.

Addig megyünk, míg visz az út, hányadik már, tudom is én, Nap körüli ingyen körút, bűnbánás az esti misén.

Jól megvagyok, elismerem, másnak teljesül be álmom. Hová sietsz történelem, muszáj várromot csinálnom.

Önarckép

Keskeny út volt az életem, végén kockaköböl torony. Nem is szűrják ki a szemed bronzszoborral, bronzszobrodon.

vers

Lőrincz József

Téli töprengés

Tavasztól késő ősziig együtt élek a természettel.
Együtt termeljük meg, amit a tél mohón, két marokkal vett el.
Üresek az ágyások, üres a Kert,
Üres a hely, ahol hajdan a két cica hevert.
A Házban üresség lakik, csak a csend maradt,
Üres az üresség a ház alatt.
Majd, ha jön a tavasz, megkérdi, hogy
A sok érték hová lett el:
És újra megtelik a Ház és a Kert étellel!
Mozgósítják magukat a munkára a méhek,
És engem is, hogy már többé ne henyéljek.
A kerti tűzhely fát harap, tüzet fal:
Minden üresség megtelik tartalommal.

Egy tölgyre

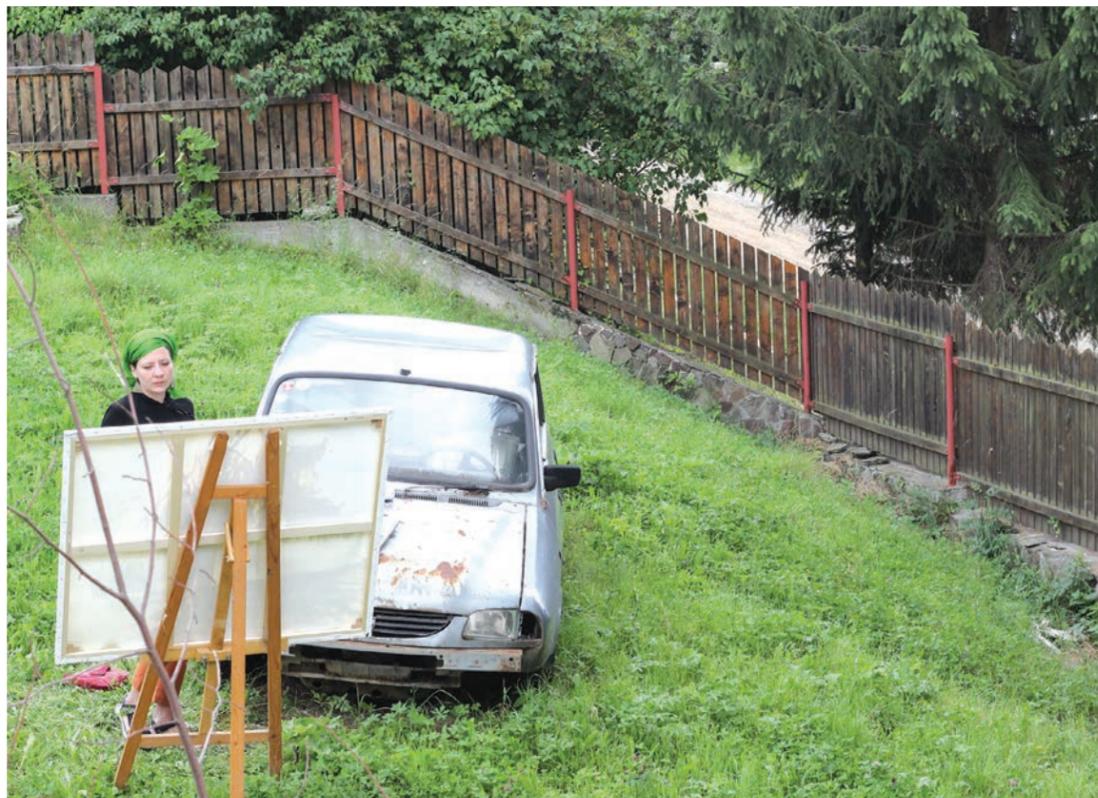
A lehetetlen lehetőségével játszol:
Meghallgatni egy fa évgűrűjének hangját a lemezjátszón.
Újraélni sorsodat, amely, mint a tölgynek a makkja,
Jó helyre jutott, kicsirázott,
És minden reményt meghaladva
Gyarapodott; szelek simogatták,
Próbára tették, hogy kibírja-e a vihart, a szelek atyját.
Magányod terebélyességét tépték
Ünnepeikre, hogy megtanuld: mi itt a lépték.
Belenyugszol, hogy akiknek árnyékok adtak,
Elvették életed.
Most mindezt újraélheted.
Hallgasd örömeid és bajaid szimfóniáját,
Hallgasd, amit még nem hallott senki:
A lemezt, a dalt, amit a lét a te derekadból vágott, metszett ki!

Kőcsónak

Valahol, sötét víz partján
Áll merengőn egy kőcsónak,
Mintha örök idők óta,
Kinek nincs múlt, jelen, holnap.
Vajon hol vannak azok, kik
Vele együtt elmerültek?
Vajon hol vannak álmai
A valaha benne ültnek?
Nyaldossa az oldalát víz,
Ki minden időket elvisz.
Nagy súlyával ott lebeg a csónak
Az elúszott kő-éveken...
Az a csónak, az volt az én
Elsüllyedő kő-életem.

Szárhegyi művésztelep - Eröss István és Rumén Dimitrov (2007)

Szárhegyi művésztelep - Óry Annamária, 2019.

novella

KIFUTOTT ALÓLA A VILÁG

Böszörményi Zoltán

Három napja szinte megállás nélkül esett a hó.

Az utakra vastag rétegben taposták rá az arra haladók.

Az öreg mielőtt kilépett a házból, felvette posztokabátját, gyapjúsálat tekert a nyaka köré. A kucsmát megforgatta a kezében, hosszasan vizsgálgatta, majd visszahelyezte a bejárati ajtó előtti fogasra.

Az utcán néhány járókelővel találkozott.

Úgy tűnt, mindegyikük siet valahová, de a jeges, havas járdán nehezen boldogultak. Meg-megcsúsztak, toporogtak, előre alig jutottak.

Az öreg gúnyos mosollyal szemlélte őket. Kuncogott legbelül, és apró lépéseivel sorra elhagyta a vele egy irányba közlekedőket.

– Majd megmutatom nektek! – ismételte magában.

A sarokra érve balra fordult, és benyitott a háromemeletes, sárgára festett bérház kapuján. Eredetileg sötétbarnára mázolták, de a hosszú évek forgatagában megkopott a színe, itt-ott pattogzott, csikokban hámlott.

– Elkelve egy tatarozás – motyogta maga elé.

Azon csodálkozott, harminc éve majdnem naponta bejárt ezen a kapun, de soha nem vette észre, hogy pattog róla a festék.

A lépcsőket ráérősen vette.

Nem sietett.

Minek is tette volna.

Fia, az orvos, aki alig töltötte be a hatvanötöt, és harminchat órával előtte még ereje teljében volt, kiterítve feküdt a harmadik emeleti lakás nappalijában. Fejénél gyertyaláng égett, mely egyszer-kétszer sercege belepislogott a fájdalomtól lüktető csendbe, mintha búcsúzna, de valahányszor ellobbant volna, valami véletlen folytán újra felvilágított.

Az öreg szuszogva ért a lépcsősor tetejére.

Balra fordult, a nyitott ajtajú lakás irányába.

Eszelős fény, elszántság, gyász csillogott a szemében.

Amint belépett, és letörölte a könnyet a szemé sarkából, keresztet vetett, letekerte nyakából a sálát.

Ránézett a ravatalon feszesen fekvő fiára, majd nagyot sóhajtott, mintha ő is valahova messzire, nagyon messzire készülődne.

A pislákoló gyertyára szegezte tekintetét, mint aki búvólni akarja a fényt.

Nézte a táncoló, imbolygó puha lángot, és arra gondolt, hogy az előtte fekvőt életénél is jobban

szerette. Soha senkinek sem árulta el ezt az érzést, még a nyomorék, húsz éve elfekvő beteg feleségének sem, akit – mielőtt elindult volna, megreggeliztetett, majd szakképzett nővéreket meghazudtoló ügyességgel, kicserélte alatta a pelenkát.

A sebtében rögtönzött ravatalhoz lépett.

Imát morzsolts lilás ajkai között.

– Ha most látna az anyád, azonnal utánad menne – mondta hangosan, és megigazította a halott fekete csokornyakkendőjét. – De nem lát meg soha. Azt mondtam neki, hogy kiküldtek Afrikába. Sok ott a beteg gyermek. Nagy szükségük van rád. Fialat életeteket kell megmentened. Hogy melyik országba mentél? – kérdezte, mintha magától értendő lenne felesége további tudakozódása.

– Nem, nem akarta megtudni, hová repültél. Nem érdekelte. Talán azért, mert emlékezett arra, hogy az afrikai kontinens mindenik országában sok a gyermek.

Aztán ráeszmélt, hogy magában beszél.

Vállat vont.

Újra a sercegő gyertyára nézett.

Körbejárta a halottat.

Nem hallotta, amikor a szoba ajtaja nyikorogva kinyílt.

Reverendás pap toppant a helyiségbe.

Amikor az öreg megpillantotta, fejét biccentve közelebb lépett a ravatalhoz.

A rideg padlóra szegezte tekintetét.

A pap összekulcsolt kézzel szótlanul állt egy darabig, mint aki szokni akarja a csendet, a halott látványát.

Az öreg ekkor megfordult, és amennyire lábai engedték, kisietett a lakásból.

A lépcsőket is erélyes gyorsasággal vette.

Amikor a jég borította járdára lépett, szembezőkött vele a fagyos szél.

Fülét, orrát, arcizmait azonnal megbénította.

Elővigyázatból, hogy meg ne gémberedjenek, ideges mozdulattal mindkét kezét a zsebébe dugta.

Mindenre elszántan sietett.

Ment, összeszorított fogakkal.

– Nem hagyom magam, nem hagyom magam! – ismételte hangosan. – Segíts meg, Istenem! Ne hagyj el! Csak most, még egyszer, légy velem! Adj erőt nekem! – beszélt a fagyos szélbe.

Több szóra nem telt.

Megcsúszott.

Mint könnyű sejtelen, kifutott alóla a világ.

vers

Alexandru Vakulovski

Isten Nietzschét olvas

(Dumnezeu îl citește pe Nietzsche)

Isten Nietzschét olvas
igaza van – mondja
mindenben egyetértek vele
Isten a tévécsatorna vallási
műsorát nézi
cigaretára gyújt
látja szőrös arcát a
szentképeken
na ugye – mondja
nézi amint műsorának
véget vet a prédikátor
tekintetét egy szentképhez
szegezi majd
maszturbálni kezd
egy kölyök imádkozik egy
tízéért biológiából
egy részeg fenyegetőzik
de mi közöm nekem ehhez
az egészhez – kérdi
mit akartok tőlem
kimegy a kertbe s egy almába harap
head & shoulders-szel mossa haját
megfésülködik a tükörben
(ki vagy – felkiált)
leül
ír „Antikrisztus”

Isten szórakozik

(Dumnezeu se amuză)

Isten figyelni amint a banális dolgok
értelmét keresik az emberek
amint boldoggá vagy boldogtalanná
teszi őket
hébe-hóba megmutatva
mord tekintetét
példáját követik
fesztelennek hiszik magukat
majd röhögve hátra fordít
néha megtapsolja őket
Isten szórakozik
még egyszer letekint a felhők között
Nietzsche megtapsolja

Így járt Nietzsche

(Așa pățit-a Nietzsche)

Nietzsche fáradtan elhagyja a lakást
gyorsítja lépteit
neki a kövek már nem akadályok
biztatja a szél
Nietzschének nincs szüksége biztatásra
Nietzsche belép a templomba
keresztet vet
letérdel
mindenki figyelni
csókolná a szentképet
de az ő képmását látja
felemeli fejét
a falakon életének jelenetei lógnak
zavaros tekintete
a mennyezethez tapad
de csak egy tükör
Nietzsche megbolondul

Pethő Lorand fordítása

ALEXANDRU VAKULOVSKI (1978) Moldovai Köztársaság-beli román költő, író, drámaíró, blogger. A versek az *Oidipusz király Freud anyjához* (*Oedip regele mamei lui Freud*) című, 2002-ben megjelent kötetéből származnak.

törökországi levelek

György Attila

TIMUR KAPITÁNY LEVELEI TEKIRDAĞBÓL,
NEVEZETT RODOSTÓBÓL (VII.)TIZENNYOLCADIK LEVÉL, ÚTILAPI
KEDVES, SZERELMETES RÓZSI NÉNÉM!

Van itt baj elég, sőt még annál is több.

Azt még tudjuk, hogy mi lesz, ahogyan Jichák ben Macskusz barátom mondaná, de hogy utána mi lesz...

Hát most az van, hogy a hétmeletes ciprusfáról engem elkergettek, Ahmed bej egy aljas árulónak bizonyult, pedig tényleg majdnem olyan sunyi feje volt, mint neked.

De összefogott egy Radul nevű csauossal, aki itt helyi előjáró, engem kitessekeltek, letessékeltek a ciprusfáról, pedig már egészen megszerettem, szépen otthonosra karmoláztam.

Nagy baj nincsen, kedves gazd'asszonyom által küldött karmolóalkalmatosságom és fitnesspadom csomagolásában berendeztem magamnak egy garzont, jól elvagyok én itt is.

Ha karantén van, magamra húzom a tetejét, senki nem szólhat semmit.

Van még néhány fogott cinege itt, és a minap egy fél golyát is találtam, elég véres lába volt, valami török gyerek megvágta, én elleszek vele egy darabig.

Azért nem bánám, ha tényleg hazamehetnék, ha még egyszer lepisilhetném a szolg... izé, gazdánk ágát, na, akkor érezném, otthon vagyok.

Kedves Néném, fordítsd errefele rusnya ábrázatotod, tekints reám, ahogyan ebben a garzonban lakozom, hát segíts nekem, indíts aláírásgyűjtést, küldjél felmentő se-reget, csinálj valamit.

Odáig süllyedtem, már a zakuszkát is megeszem, meg a főtt padlizsántot, csak egyszer már hazatérhetnék, s együtt nézzük meg Ceci nénit a tévében a gazdánk ölben.

Szerető híved, Timur, kelt a doboz alján.

TIZENKILENCEDIK LEVÉLVÁLTÁS, ÚTILAPI
RÓZSIMACSKA VÁLASZA TIMURNAK

Kedves húgom, Timur, vagy Tamara, nem tudom, eddig mit tettek veled, de ajánlom, üljél le a gömbölyű fenekedre abban az összkomfortos kartongarzonodban, s hagyjál egy ideig engem békén.

Nem lesz itt most sem aláírásgyűjtés érted, mert éppen másfél millió másik macskáért gyűjtünk, nem lesznek fel-szabadító csapatok, azok mind foglaltak a határon, pénzünk nincs érted kommandót küldeni, punktum.

Ráadásul itt gazdáinkkal és személyzetünkkel együtt mind rettenetes karanténban vagyunk, egy álló hétig nincs vadászat, nincs koslatás, semmi nincs, csak a döglés itthon, nézegetem, hogy az sincs már, amit nézegetni.

Gazdánk itt a karantényban teljesen megveszett, most éppen azt hiszi rólam, egy Királytigris vagyok, hát a búbanat sem akar Sztálingrad alá menni, még a végén úgy járok, mint Te, s mehetek száműzetésbe Vlagyivosztokba.

Ma főtt tojás volt ebédre, meg túrós laska, meg valami zöldséges rettenet, úgyhogy Te csak becsüld meg ott magadat.

Tudatom továbbá, itt a nemzetközi helyzet egyre csak fokozódik, már azt sem hagyják, hogy a kínai bőröndökön vagy az olasz cipőkön megélezzem karmaimat.

Hát élet az ilyen?!

S még Te panaszkodsz, Te-te-te!!!

Most juszit is megnézek egy részt a kedvenc sorozatom-ból, állítólag a mi fajtánk is szerepel benne, igazi viking macskák.

A múltkori postagalambot köszönöm, finom volt, én most ezt a levelet egy vörös vércsével küldöm, azzal inkább ne foglalkozz, azt utoljára Ábel fogyasztotta a Hargitán, neki sem tett jót.

Üdvözöl szerető Nénéd, Rózszi.
Maradj a fenekeden, jó?

karcolat

IDŐGOMBOLYAG

A macskák macskaálma elgurul. Amikor azt hisszük, hogy a láthatatlannal, a semmivel játszanak, olyankor valójában az álmaikat kergetik. Mert a macskaálom másfajta, és más a macskaébredés is, semmihez sem hasonlítható. Úgy alszanak, mintha még soha nem aludtak volna, őszintén, mélyen, igazul. És mintha nem lenne ébredés, mintha az utolsó álmukat álmodnák. Nem tudnak máshogyan, így esznek, játszanak, harcolnak, dorombolnak.

Kétféle ember létezik. A macskák varázsában élő és a szegény másik, aki képtelen elfogadni az öntörvényű,

VÁLLKENDŐ

A fotelban mindig van egy macska. A macska mindig egy fekete vállkendőn alszik, a kandalló mellett. A kandalló mellett, a fotelon mindig van egy fekete vállkendő, amin mindig alszik egy macska. Mindig másfajta: néha fekete-fehér, néha cirmos, olykor tarka vagy vörös. Nem lehet tudni, hogy mikor melyik macska lesz a vállkendőn, ami a fotelon van, a kandalló mellett. Úgy váltják egymást, mint az évszakok, csak nincs semmi kiszámítható a váltakozásukban. Úgy váltják egymást, mintha valami belső ritmust követnének, olyat, ami az embernek fel sem fogható. Aki épp a fotelban, a fekete vállkendőn, a kandalló mellett alszik, az nem gyilkol.

puha csodát, aki a legszeretetteljesebb pillanatban is képes megvető pillantással nézni alattvalójára, az emberre.

Néhány ember félig macska, vagy egészen az. A hajszolt boldogság álmaikban elgurul. Macskaságukat megláthatjuk mosolyukban, nyújtózásukban, vagy az álomkergetésükben, ami úgy tűnhet, mintha a semmit hajszolnák, pedig az elgurult álmaikat kergetik. Macskásnak és macskának lenni hasonló állapot. Mi is csak dobozokban érezzük jól magunkat, doboz a házuk, a szekrényünk, végül a koporsónk is. Nagyra kerekített szemmel vetjük rá magunkat a gombolyagra: a múlt időre.

Lőrincz P. Gabriella

A CSANÁDI KISIRATOS ÉS NAGYVARJAS TÁJSZAVAI (A-J)

Vajda Anna Noémi

A régi Csanád vármegye egy része Romániához, Arad megyéhez került 1918 után. E területhez tartoznak az egymástól mindössze 12 kilométerre fekvő Nagyvarjas (Variașu Mare) és Kisiratos (Dorobanți) falvak, melyek tájszavait vettem össze a teljesség igénye nélkül.

Nagyvarjas (az ottani szóhasználatban: Varnyas) szókincsénél a helyi születésű, ma Sarkadon élő közíró, Szabó István emlékeire hagyatkozom, míg a kisiratosi tájszóban szomszédaim igazítanak el és Sarusi Mihály kisiratosi, csabai, almádi író, aki évtizedek óta írja és bővíti tájszójegyzékét *Lönni vagy nem lönni. Kisiratos írói falurajza* című villanykönyvébe.

A mindkét faluban ugyanúgy használt szavaknál nem jelzem a helységnevet.

álligató l. kugli

bilkó kisiú, kolyök állat himvesszője

briccses nadrág (Nagyvarjas), **priccös nadrág**,

priccsös nadrág (Kisiratos) **csizmanadrág, briccses**

bögyörő kisiú himvesszője

buba kuglibábu l. kugli

búzaszalma a búza szára (Nagyvarjas) l. **kötél**

cidrus keleti tamariska (Kisiratos) Az ötvenes években kezdtek az út mindkét oldalán az árokpartra ültetni. Ma már csak elvétve van.

cinteröm, licéjom, licium, ciprus *liciumfa, közönséges ördögécérna, sefüsefa* (Nagyvarjas)

„Ez elégedél az öregtemető árokpartján – elégedél-e még? –, s itt-ott a ma üzemelő temető körül. Debrecen egyik dísz-nevezetessége a több, mint 200 éves liciumfa, jó nagy bozót. Erről Szabó Magda is ír *A holtig haza: Debrecen c. könyvében.*” (Szabó István)

‘Cinteremvirág veri a fejét’, ‘cinteremvirág a fején’ – két magyar népi szólás arra, aki öszül. Ezek szerint a cinteremvirágból kophatott el az összetett szó második tagja – a virág –, és maradt a cinterem, cinteröm.

„A cinteröm hajdanában a temetők elnevezése volt. Hívták még ciprusnak is nálunk (a cintermöt, a fát). Rendszerint temető köré ültették. Pici fehér vagy rózsaszín virágokat terem.” (Szabó István)

cutat kártyapakli

– Miért cutat, nem tucat?

– Há mer’ 32!”

A 32 lapos magyar kártyára utal, ezzel játsszák Kisiratoson az opletányt, a hatasszonyost vagy a bornyúzást. A tucattól képezhettek, fordították ki. Mondják még csutaknak is a faluban. (Sarusi Mihály: Az opletány Kisiratoson, megjelenésre várva)

csámpa, csámpás a jobbkezes játékosnak jobbra csapódik a kugligolyója l. **kugli**

csanál l. pinavirág

csatra 1. *pajkos – kislányokra szokták mondani, nem rosszallóan, inkább megengedően* (Kisiratos), 2. *szeszélyes, 3. minden lében kanál, 4. feltűnni vágyó* (Nagyvarjas)

csentres, csentrös limlom, értéktelen vagy értéktelennek vélt dísz tárgy, edény, porfogó

„Annyi csentrös van. Örökölték ezeket az edényeket, nem dobták mán ki, s ha az asszon mégis újat vött: Mi-nek vötté még újat hozzá?” (Lévai Lajos)

„Leginkább fém ócskaság, amit güzü módra összeszednek a gyerekek játszani, de a felnőttek is begyűjtenek ezt-azt, mondván: jó lösz az még valamire.” (Szabó István)

csimbókos, Csimbók 1. *koszos, buta ember, leginkább asszony* (Nagyvarjas), 2. *magányos, magának való férfi* (Kisiratos), 3. *ragadványnév, annak adták a csúfólódós nevet, aki 'csimbókos': Csimbók* (Kisiratos)

csopa 1. *sánta* (Kisiratos), 2. *erősen csámpás, nyomorék lábú* (Nagyvarjas)

„Nagyvarjason két Medve volt: Csopamedve és Nagyorrú Medve vagy Másikmedve, Nagýúccai Medve.” (Szabó István)

csartos, csortos borzos (Nagyvarjas)

„Arra mondták, akinek a haja erős szálú volt, szerteszét állt, nehezen lehetett fésűvel igazítani, fegyelmezni.” (Szabó István)

csóva, csóvát köt ‘búzából görcs’ (l. **görcs, nyilallás**)

csula, csulafülű kajla fülű, elálló fülű, nagy fülű

csulaszömű kancsal, 'bandzsító embör' (Nagyvarjas)

csuszi sárcipő

„Kisiratoson gyerökök viselték. Abban az időben, amikor még nem volt lábbelijük, rossz kalapokból, posztóból csináltak házilag csuszit. Száraz időben kint ez volt a gyerök lábán. Az iskolába télön fótos bakancs, oszt, amint kitavasodot, 'mönjön meztláb, a láb nem kopik el.' Tégladarabbal dörszöltük otthon, hogy jöjjön le a fáradt olaj a talpunkról, amivel az iskola padlója volt bekenyve. A fölnőttek fapapucsot használtak. A fa héjat keresztülvezették a lábfejen, mint a fűzöt.” (Lévai Lajos)

„Nem cipőre húzták, hanem meztlábba. Piszkos munkához használták a felnőttek (disznóól takarításakor, istállóban), vagy sáros időben ebben 'csuszogtak'. A házba, mán az én időmben, nem möntek be vele. A lábbelik leprása volt, de nélkülözhetetlen. »A csusziján ott virít a tavalyi tehénszar«, azaz koszos. Leginkább boltból vett 'gumicsuszi' volt, de mindenféle más anyagból is készültek. Például levágták az elnyűtt gumicsizma szarát. Nekem pöttöm koromban volt kalapból és viaszosvászonból, 'vijackosvászonbul' – ez volt a talpára varrva, tán két rétegben, hogy ne ázzon át. Úgy neveztem, hogy cucó.” (Szabó István)

csuszog csusziban jár, csoszog (l. **csuszi**)

csutak l. cutat

csúbe hüz ugrat, becsap, megvezet

„Természetes, hogy a városi tolvajnyelvből hozzánk leiszivárgó szavakat a magunkévá tesszük. Sőt, történetet is kerekítünk hozzá, belőle... Ezzel erősítve, hogy ez a miénk...” (Sarusi Mihály)

„Eredete állítólag Ioan Dancushoz fűződik, aki vasgárdista, és, úgy tűnik, szadista hajlamú tanító volt Nagyvarjason az 1930-as évek közepétől 1945-ig. Sok tanulót megpofozott, kicsúfolt, ha magyarul mertek beszélni. Lányokat is. Csakhogy az iskolás gyerekek felnőttek, és nem felejtettek. Valamikor az 1940-es évek elején, egy setét éjszakán, bál után kivitték a falu végére, ott volt egy cementdudás híd. Dancus épp-épp befért a dudába, csóbe. Még napvilágnál egy gyerekkel (aki szintén részesült a neveléséből) egy kötelet áthúztak a dudán. Dancust kivitték oda, jól megkötötték és a másik oldalról »behúzták a csúbe«! Ott is maradt másnap reggelig, mire fölfedezték, hogy valaki hol ordít, hol nyöszörög a dudában. A csóbe húzó legények pedig még akkor hajnalban átszóktek Magyarországra. Ahogy a nagy Marx mondotta, a történelemben valami tragédiaként lép be, de mint komédia búcsúzik. Hát itt ez összejött.” (Szabó István)

díbol, díbolás viháncol, gyerekviháncolás (Nagyvarjas)

„Mikor a gyerekek az ágy tetejében ugrálnak, viháncolnak, nyakig dunnában, párnában.” (Szabó István)

dombérol, dombérolnak 1. *felőtt férfi(ak) dorbézol(nak)* (Kisiratos), 2. *viháncol(nak) a gyerek(ek)* (Nagyvarjas)

„Több, mint ricsajozás, kevesebb, mint háború.” (Szabó István)

diledáló rövid hálóing (l. **kötözködés**) (Kisiratos)

„A diledáló épp kötözködésig ér.” (Lévai Lajos)

duda cementcső, pl. 'kútduda'

dudacserép kúpcserép

„Amit a cseréptető csúcsára, a ház gerincére tesznek. Vályú alakú. Ezt ráborítják a gerincere. Főleg dudacserépnek mondták. A 'kupacsirip' (kupacsérép) szót az öreg Köles hozta Pécskáról, heccelték is vele!” (Szabó István)

dudás híd árokba fektetett cementcsőre épült híd

dudás kút cementcső-kávájú kút

„A cementdudás kútba kerülő dudákat 'kútdudának' hívták. Erről van egy tragikus nagyvarjasi történet. A község háza udvarán volt egy cementdudás kút. A fél falu onnan hordta a vizet, mert jó volt. De történt, hogy a jegyző vagy segédjegyző teherbe ejtette a község háza cselédjét, a Kurunczi Tecát. Szerencsétlen lány kútba ugrott, nyilván ott pusztult. Szép, szemrevaló lány volt a Teca, aszonták. De többé abból a kútból nem ivott ember, s állítólag ennek a tragédiának következtében fúrták az első vaskutat, a templomnál. A jegyző urat pedig elhelyezték.” (Szabó István)

fasért fasírt

félrekalapál félrelép

furkóz, mögfürköz *elsimít pl. földet* (Kisiratos)

„Mög vót furkózva a kuglipályának a föld.” (Lévai Lajos)

früstök reggeli

gallér, geller (Nagyvarjas) l. **kugli, vándli**

„A gallér (geller) szintén vándli, de csak akkor gallér, ha egy jobbkezes kuglizó dob, és a pálya bal oldalához csapódik a golyó. Tehát átlósan keresztezi a pályát. Ha jobbkezes kuglizó a jobb oldali pályaszélt találja el, tehát jobbra 'vándlizik' a golyó, akkor 'lecsúszott'. Aki balkezes, annál fordítva van, nyilván.” (Szabó István)

görcs bog l. csóva, kötél

güzü 1. *kicsi, ürge, gyűjtögető mezei egérféle*, 2. *szorgalmas*, 3. *fukar*, 4. *kapzsi* l. **kaparkodó, zsembék**

hájdikuli félelmetes lény, vele ijesztgették a gyerekeket (Nagyvarjas) l. **prikulics**

„Gyanúm, hogy a ~ a románból érkezett: vagy a hai de acolo (e. háj dé ákólo, gyere onnan!) vagy a haiduc (e. hájduk, betyár) szóból.” (Szabó István)

hancsik *hant csík, határjelző gyepecsík a termőföldön, 'mészgye'*

„Jel, határ, amit kapával, ásóval csinálnak a földben, földből. »Kihancsikoltam a részedöt, aztat kapáld! Addig a tied.«” (Lévai Lajos)

hancsikol, kihancsikol *'kimészgyézi' a parcelláját, kiméri a termőföldjét*

„Kihancsikolták a pászttát. A hancsikolás Nagyvarjason: ettől eddig. A téeszben a brigádos hancsikolta ki a parcellát, a részt. Ha az ember saját földjén dolgozott, akkor a szomszédok felé hancsikolt vagy saját magának, hogy beossa a területet.” (Szabó István)

harangozó alsó kéve l. pap

hatasszonyos kártyajáték. 6 ember 2 csapatban játssza. A 32 lapos magyar kártyából kivesszenek két VII-est, hogy 30 lappal induljon a játék. Cél: 3 ászt nyerni. Amelyik csapat elveszti a menetet, 'süvegöl', míg 'föl nem nyeri' a 3 ászt. (Kisiratos)

hazaság a szíve (Kisiratos), **hazavágyás** (Nagyvarjas) *honvágy*

„Hazahíj a falu tornya.' vagy 'Hazahúz az anyám főztje.' Vót, akit egy nóta, dal csalogatott haza. Vót, akit az emlékei, oszt vót, akit egy szép lány szöme.” (Szabó István)

hebenákus (Nagyvarjas), **hébernyákos** (Kisiratos) *félkegyelmű, ütődött, kolontos*

„Félbolond, de a kapkodóbb fajtaból.” (Szabó István)

iringál, iringálás csúszkál, csúszkálás a jégen

– Hun vótá' ennyi idejig?

– Iringátam.

jómadár: 1. *szófogadatlan suhanc, enyhébb csirkefogó* (Kisiratos), 2. *fehérmájú nő* (Nagyvarjas)

„Olyan nőre mondták, aki hagyja magát 'mögfogni', fogdosni.” (Szabó István)

Szárhegyi művésztelep - kastély után

KORTÁRS FIATAL KÖLTŐK KÉPESLAPVERSEI EGZOTIKUS TÁJAKRÓL

A járvány idején csak az indul hosszú útra, akinek külföldön van a munkahelye, kamionsofőr, diplomata, ámokfutó, vagy részt vett kísérleti alanyként az orosz védőoltás feltalálásában, és annyi antitest van, hogy a fél Csíki-mecencének adhatna vérplazmát. De van egy még vakmerőbb embertípus is: a költő.

Különös utazásra hívjuk ezzel az összeállítással olvasóinkat. Pilótáink a kortárs irodalom legfiatalabb költői. A helyszín a csicsói repülőtér. Végállomás a Vénusz nevű bolygó. Kapcsolják be biztonsági öveiket! Szükség lesz rá! Jó szórakozást!

Erdősi Martin Zsolt A Szász Kertben

A Szász Kertben ültünk, szemben a szökőkúttal. A vízcso bogás, mint leplezni próbált izgalom a tüdőben. Elkaptál egy ropogós levelet, morzsolni kezdted, és megtanítottál az érintés művészetére, bevezettél a test szertartásnyelvének rejtelmébe. Körülöttem levelek, belőled szavak zuhantak és csapódtak mélyen emlékezetembe.

Kopasz fadárdák meredtek az égre, ahogy először a hajadba simítottam. Csókunkat az ismeretlen katona sírjának ajánlottuk, te a holdfényben hallgatást kértél. Titkaink nagymamád svédcsempés zuhanykabinjában mostuk le magunkról, hogy rögtön utána újakra cseréljük. Akkor először tapintottam ki a melegséget egy másik ember hideg ujjai között.

Következő télen az alkímisták városában kerestem a csodák ígértét, de hiába volt minden kutakodás, és hiába próbáltam vigaszra lelteni mások testében, száz torony árnyéka helyett a márvány napórának azt az állását láttam egyre csak, mikor először tapintottam ki a melegséget egy másik ember hideg ujjai között.

Károly Dorina Egy vállalhatatlan képeslapra

Az albérlet felé igyekeztem, mikor leszakadt az ég. Szinte nyeltem az esőt menet közben. A posta bejáratánál, úgy láttam, négyen értek el a tető alatt, talán éppen kétszer kettőnek tervezték ezt a szűkös menekülőzónát. Ötödikként kéredzkedtem közéljük, így lettem a plusz egy és a páratlan. Meleg sárga színűek itt a falak és a logó, már nemigen hiányzik a hazai zöld színe. „Es donnert in der Ferne!” – dörmögte mellettem egy férfi, én meg helyesltem, pedig csak egyetlen szavát értettem. Arra gondoltam, vajon milyen messze lehet a távol, és a határ melyik oldalán.

Ilyés Krisztinka Reynisfjara

Bazaltorgonák borulnak egymásra, az ölükben megpihenő óceán elnyeli Istent.

Fekete boldogságban lenyomatokat hagynánk, de mosolyunk nem tud belefagyni a szitált sötétségbe.

Nagy Lea

Hol minden

Utaznék.
Mepörgetem a világot.

Forgatom.
Sűrű.
Aprónak tűnő színfoltok.

Fentről láthatatlan.
Lentről alig látható.

Középen vizsgálódik az űr.
Kirajzolja a téridőt.

Anyagokat.
Molekulákat.
Sejteket.

Sejtet.

Örvénylő élet létra.
Átzuhan felettünk.

Ha eljutnék – hol minden.
Ha.

Test nélkül megélni magamat.

Gere Nóra Prágai képeslap

Az elmúlt három évben ötször költöztem. Egyre zsúfoltabb és nehezebb lett a csigaházam, érdekes formájú kövek, kiállítások broszúrai és képeslapok mindenütt. Ez, amit a kezdedben tartasz, a Nemzeti Galériából való. Szecessziós váza, pipacs van rajta, a kedvenc virágom. Most azt kéne írnom, hogy de úgyis tudod, de nem, fogalmad sincs, mert sosem kérdezted, én meg nem mertem előhozakodni olyan jelentéktelen dologgal, mint egy virág. Mégis te jutottál róla eszembe: kettős erőszakot ábrázol: üvegbe, majd fotóba merevítették művészek, akik semmit sem tudtak a pipacsokról. Azt hitted, hogy jól teszel velem, ha kimozdítasz a helyemről, tágul a világ, azt mondtad, de csak szédülök. Azért hurcolom magammal a hasadra száradt gesztenyét és macis rádiókat, hogy valami a földön tartson, valamiről tudjam, hogy az enyém, mert a szél belekap a szirmaimba, és többé nincs a szántóban szertefutó gyökér, hogy ellen tudjak állni.

Ne válaszolj,
ezen a címen nem leszek elérhető.

Nagy Milán László

Sarkvidék

A lakott terület pereméhez sétány visz. Ráfagyott jégtől ezüstösen csillog a burkolat. Messzire ellátni. Sötét, ragacos anyagban kering az űrszemét. A helyiek súlytalanok és halhatatlanok. Egyesek próbálnak kibújni az öröklét nyomasztó terhe alól. Zuhanás helyett rendre lebegésben végzik. Hidegebb van, mint otthon. A poliamid szálakból készült parkáncok is átfúj a szél. Halolajjal kenjük vízállóság kedvéért. Gyakoriak a semmiből kitorzó gejzírek. És földre hulló csillagok, melyekben hajnalban, álmosan bukdácsolunk. Mindenki szófogadó és hallgató. Fegyverekre nincs szükség, olvasnak egymás gondolataiban. Sarki fények zöldje rejtőzik szemükben. És sztoikus nyugalom. Ételkapszulával táplálkoznak. Bálnaszirt, algát és még egy titkos hozzávalót tartalmaz. Sokszor elképzelem, kiugrok a sötét, ragacos anyagba és keringek, mint az űrszemét. De aztán eszembe jut, hogy vársz az erkélyünkön, pokrócba csavarva. Teleszkóppal keresel.

Ráday Zsófia Együttállás

A Vénuszon egy nap tovább tart, mint egy év. Ha volnának évszakok, épp most lenne vége a nyárnak és ezen a délutánon kezdődne az ősz. Éjfélkor pedig már térdig járnánk az első hóban. Hajnalban megvárnod az óraátállítást. Nálatok még van olyan, aminek nem megy magától: ki kell cserélni benne az időt. Létrára állnál, hogy elérd, lelassíthatod az elmúlást. A sajátodhoz igazítanád – szereted, ha pár percet siet, mert így mindig késésben lehetsz. Mint aki épp megérkezett, vagy fél elindulni. Vagy mint az a csillagfény, ami már rég kialudt, mire szabad szemmel. De te egy másik bolygón tanultál meg öregedni. Az enyémről már épp nem látszol. Neked nincs saját fényed; amit visszaverhetnél, el sem ér hozzád. Ott tavasszal még sötétek a reggelek.

Lázár Kinga Képeslap Finnországból

Combomra rajzolták a Tóvidéket, a fehér barázdák sekély vízmedrek. Gőzmozdonyokat lehelsz gerincemre, összerendezsz, ha sípolnak induláskor.

Az álmaidat fenyvesekkel tömték ki. Belenyugszom, hogy felsértik két tenyerem a túlevelek.

Az északi tél fognyomai rajtunk. Minden, ami nem ivódott a bőr alá, küszöbön marad, mint a lerázott hó.

Bálint Tamás ajánlja

Miklóssi Szabó István ajánlja

MIND, MIND ALUSZNAK A DOMBON

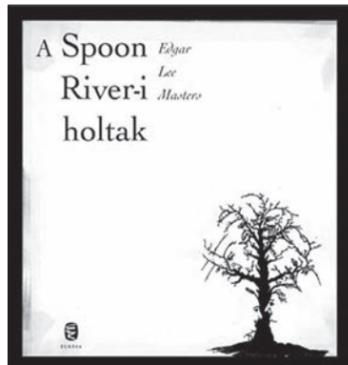
„Hol van Elmer, Herman, Bert, Tom és Charley, / a nyúlszívű, a vasgyúró, a málé, a szeszakazán, a bajnok?” – a címben a válasz.

Ahogy a máramarosi Szaploncán található vidám temető több száz sírverse alapján megismerheti a látogató a községet, ugyanígy kaphat képet egy képzeletbeli, 19. századi, vidéki amerikai kisváros életéről, lakóinak egymáshoz való viszonyáról, ha felüti Edgar Lee Masters *A Spoon River-i holtak* című mesterművét. Maga az amerikai mikrokozmosz – írja róla az eredeti kötet egy részének a maga során szintén emlékeztetést alkotó fordítója, Gergely Ágnes. (*A Spoon River Anthology* 246 sírverséből a magyar kiadásba csak 91 került be.)

Edgar Lee Masterst egyetlen könyves szerzőként tartják számon, pedig sokat írt, miután ügyvédi karrierjét az irodalomra cserélte. De az az egy könyv és annak halottai örökre halhatatlanná tették. Noha darabonként elemezve egyszerűnek tűnnek az átlagos vagy néhol különös életek versei, melyek visszafelé tekintve a túlvilágról egymásnak, miközben elmesélik titkaikat férjként, szeretőként, feleségként, áldozatként, gazember-

ként, egyben mégis hihetetlenül sűrű szövésű anyagot adnak ki, egy labirintust, amelyben örömmel bolyong az olvasó:

„Lásd meg minden kérdésnek minden oldalát; (...) forgasd az

igazságot, míg nem lesz célirányos, (...) álarcot hordj, mint a görög színészek (...) kaparj a botrányra jópénzért ganajt, / szelkőztesd meg a hecc kedviért, / vagy szózz el hírlapot / a mások jóhíre, esetleg hullája árán; (...) aztán csak feküdj a folyónál, ideát / ahová kiönt a községi csatornalé, ahová szemetet dobnak, üres konzervdobozt, kikapart magzatot.”

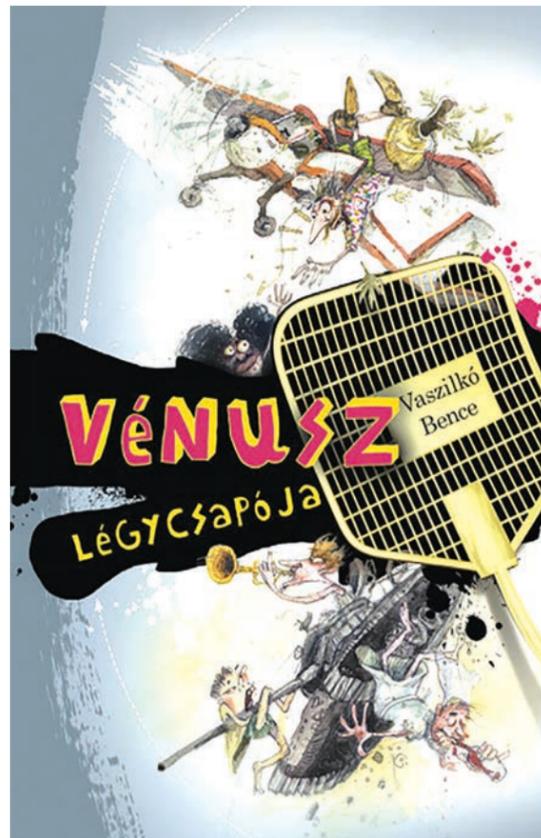
Edgar Lee Masters: A Spoon River-i holtak. Fordította Gergely Ágnes. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2010

VASZILKÓ BENCE: VÉNUSZ LÉGYCSAPÓJA

Ebben a pikareszk kisregényben van minden. Már az első oldalon szembesülünk a Vatikán hörcsögének kirúgott gondozójával, aki ugyancsak kétes értékrenddel rendelkezik, kapunk hozzá egy Grótot, aki nem is igazi gróf, de a lényeg, hogy egy rezesbandát akar megszelídíteni (értsd: ellopni hangszereiket), aki olykor pizsamában, máskor ezredesi ruhában feszeng; egy aranyos bennszülött hölgyet egy Arany Légycsapóval együtt, aki Manitulu királynője, egy szigetét, melynek nevezetessége egy 854 éves sámán, aki ugyan 830 éve halott, de még mindig élőként tisztelik (nem meglepődni, Észak-Koreában is ezt teszik a nagy vezérekkel). De találkozunk egy kínaival, a nevezetes Csak-Csennel, aki a későbbiekben egy pofon csengő utóhatása keresztségében felveszi a Csak-Csenn Cseng nevet. Mindehhez tegyük hozzá sok-sok liter alkoholt, néhány tíz figyelmen gyalogost, némi (teljesen oktató jellegű) verekedést, pár közegészségügyet is megijesztő kocsmát és egy nagy szerelmet – így kapjuk meg Vaszilkó Bence könyvét.

Könyve részben a jó értelemben vett Rejtő Jenő-i hagyományokon alapszik (*nyugszik*-ot akartam írni, de az lehetetlen, annyit röhögte-ti az olvasóját, hogy állandóan harmonikázik a rekeszizma), ehhez remek, friss, eredeti humor is társul. Hőseit biciklin, teherautón, hajón, repülőn, tankon végighajszolja a fél világon (nem túlzok), hogy aztán Dániában érjenek révbe, ahol még a bűzt is megszünteti („valami bűzlik Dániában”), a királynőt is utoléri a vég egy vég francia selyem formájában.

Vaszilkó Bence debütökote minden figyelmet megérdemel. Szórakoztató, nagyotmondó, nem restelli csipkedni a túlzásba eső polkorrekt irány-

zatokat, de még önmagát sem. Ami a legdöbbentesebb ebben az egészben, hogy nevezett szerző mindössze húszéves. Kíváncsian várjuk, mit hoz számára a jövő.

Vaszilkó Bence: Vénusz légycsapója. Előretolt Helyőrség Íróakadémia, Budapest, 2020

LAPSZÁMUNK SZERZŐI

- Bálint Tamás (1985, Székelyudvarhely) költő, közgazdász
- Bene Zoltán (1973, Kecskemét) író
- Bertalan Tímea Magdolna (1998, Székelykeresztúr) költő
- Böszörményi Zoltán (1951, Arad) költő, író, szerkesztő
- Czegő Zoltán (1938, Bukarest) költő, író, újságíró
- Erdősi Martin Zsolt (1997, Szentés) költő, író
- Gerencsér Anna (1994, Budapest) író
- Gere Nóra (1995, Csíkszereda) költő
- György Attila (1971, Csíkszereda) író, újságíró, szerkesztő
- Ilyés Krisztinka (1999, Keszthely) költő
- Károly Dorina (1996, Körmend) költő, író
- Kovács Újszászy Péter (1996, Kolozsvár) költő, irodalomkritikus
- Kozma Attila (1977, Kovászna) színész, humorista
- Lázár Kinga (2001, Barót) költő, diák
- Lőrincz József (1947, Székelydálya) költő, irodalomtörténész, tanár
- Lőrincz P. Gabriella (1982, Beregszász) költő
- Mandics György (1943, Temesvár) költő, író, írástörténet-kutató
- Miklóssi Szabó István (1977, Sepsiszentgyörgy) író
- Nagy Lea (2000, Budapest) költő, író
- Nagy Milán László (1998, Szolnok) költő, gyógypedagógiai asszisztens
- Pethő Lorand (1983, Bánffyújnyad) költő, műfordító
- Péter Beáta (1982, Csíkszereda) író, teatrológus, újságíró
- Radnóti Miklós (1909, Budapest – 1944, Abda) költő
- Ráday Zsófia (1999, Miskolc) költő
- Szondy-Adorján György (1971, Csíkszereda) költő, író
- Szurkos András (1941, Haraly) író, költő, újságíró
- Vajda Anna Noémi (1978, Sepsiszentgyörgy) író
- Vakulovski, Alexandru (1978, Ștefan Vodă, Moldovai Köztársaság) költő, író, publicista
- Zorkóczy Zenóbia (1971, Székelyudvarhely) színésznő, előadóművész

Lapszámunkat a szárhegyi művésztelepen készült fotókkal illusztráltuk.

karikatúra

SÁROSI CSABA A FASISZTA KOMMUNIZMUSRÓL

Lapunk az **Előretolt Helyőrség lapcsalád** tagja • Kiadja az **Erdélyi MédiaTér Egyesület**. Cím: RO-410010 Nagyvárad, Mihai Eminescu u. 62/1. • Kiadásért felelős: **Mohácsi László Árpád** • Felelős szerkesztő: **Sántha Attila** • Szerkesztők: **Bálint Tamás, Muszka Sándor, Péter Beáta, Varga Melinda** • Főmunkatárs: **Miklóssi Szabó István** • Szerkesztőségi titkár: **Péter Beáta** • Tördelés, korrektúra: **Prima Press Kft.** • Szerkesztőség: RO-530211 Csíkszereda, Márton Áron utca 18. • Postai cím: Előretolt Helyőrség, RO-530220 Csíkszereda, OP 1, CP. (postafiók) 31. E-mail: office@eloretolthelyorseg.ro • ISSN 2601-8446, ISSN-L 2601-844 • www.helyorseg.ma

HŐSEMBER ÉS TRÖMPLI

A FÖLD NAPJA

írta: Szabó Kriszta és Sárosi Máttyás
rajzolta: Sárosi Máttyás

